

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 800 fr. per jaar

Postchekrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, Antwerpen

XXIe Interuniversitair Rechtscongres, Leuven, 14-15 februari 1969

DE RECHTSTOESTAND VAN DE VREEMDELINGEN IN BELGIË

Rede uitgesproken door Professor dr. A. VRANCKX, Minister van Justitie.

Het aantal vreemdelingen die in ons land verblijven mag op 800.000 worden geraamd. Hun status wordt bepaald door een geheel van regels die men terug vindt vooreerst in de Belgische Grondwet en de Nationale wetten, vervolgens in een ganse reeks multilaterale en bilaterale verdragen, tenslotte in internationale gebruiken en beginselen van het internationaal privaatrecht.

Luidens artikel 128 van de Grondwet geniet iedere vreemdeling die zich op het grondgebied van België bevindt de bescherming, verleend aan personen en aan goederen behoudens de bij de wet gestelde uitzonderingen.

Uit die grondwettelijke tekst komt al onmiddellijk naar voren dat de vreemdelingen onder de bescherming van de wet zijn geplaatst. Het beginsel is klaar maar, de veelheid van de bronnen in acht genomen, is een totaal overzicht van de rechtstoestand der vreemdelingen niet zo eenvoudig o.m. omwille van het feit dat verschillende rechtsregelingen mekaar overlappen.

Ik denk hierbij aan de Europese conventie voor de bescherming van de rechten van de mens en meer nog aan de bepalingen uit het recht van de Europese gemeenschappen die ertoe strekken de vreemdelingen of tenminste de onderdanen van sommige landen met de eigen onderdanen gelijk te stellen.

In het algemeen overzicht van de rechtstoestand van de vreemdelingen in België, stel ik mij voor achtereenvolgens te handelen over het binnenkomen, het verblijven, de vestiging en verwijdering uit het land, het genot en de uitoefening van de grondwettelijke rechten en de burgerlijke rechten met inbegrip van de verwerving van het staatsburgerschap, de economische rechten en de sociale rechten.

Vervolgens stel ik mij voor de toestand van de vreemdelingen te onderzoeken op het gebied van het strafrecht en van het procesrecht.

Uiteindelijk moet de aandacht gaan naar de bijzondere rechtstoestanden die voortvloeien uit de verdragen van Benelux, van de Europese Gemeenschappen en van de rechten van de mens.

I. De vreemdelingenpolitie

De beginselen betreffende het binnenkomen, het verblijf en de vestiging van vreemdelingen in ons land zijn vastgesteld bij de wet van 28 maart 1952 betreffende de vreemdelingenpolitie.

Een vreemdeling mag België niet betreden of er verblijven indien hij daartoe geen machtiging krijgt van de Minister van Justitie in de vormen die bij koninklijk besluit zijn voorgeschreven, of niet voldoet aan bepaalde voorwaarden die zijn vastgesteld, in internationale verdragen, in verordeningen die krachtens deze verdragen worden uitgevaardigd, in de wet of bij koninklijk besluit.

Van die machtiging is evenwel vrijgesteld de vreemdeling die aantoonde dat hij de hoedanigheid van vluchteling bezit, indien hij rechtstreeks komt van een land waarin hij vreest te worden vervolgd wegens zijn ras, zijn godsdienst, zijn nationaliteit, de omstandigheid dat hij deel uitmaakt van een bepaalde sociale groep of omwille van zijn politieke opvattingen en hij daar niet kan terugkeren of dit wegens zijn vrees niet wil. De vluchteling die officieel als dusdanig wordt erkend, wordt tot verblijf in België toegelaten.

Daarnaast kan een vreemdeling zich in het koninkrijk niet vestigen zonder daartoe van de Minister van Justitie vergunning te hebben gekregen. Zo onderscheidt men dus tussen een inreisvergunning en een verblijfsvergunning.

In het bestek van deze wettelijke bepalingen heeft een koninklijk besluit van 21 december 1965, laatst gewijzigd op 13 mei 1968, de concrete regels bepaald voor het binnenkomen, het verblijf en de vestiging van vreemdelingen in België en daarbij de volgende algemene voorwaarden gesteld.

Een onderscheid moet worden gemaakt tussen de vreemdelingen die ik hier gewone vreemdelingen of vreemdelingen van het gemeen recht zal noemen en de vreemdelingen die onderdaan zijn van de Lid-Staten van de Europese Gemeenschap.

Wat de binnenkomst en het verblijf betreft, mogen de

eerstgenoemden België betreden en er gedurende drie maanden verblijven zonder een winstgevende werkzaamheid uit te oefenen, op voorwaarde dat zij voldoende bestaansmiddelen en het voor de binnenkomst vereiste document bezitten. Dit document moet eventueel voorzien zijn van het visum indien de vreemdeling onderdaan is van een land waarvoor het visum niet is afgeschaft.

Voor een verblijf van meer dan drie maanden, moeten dezelfde vreemdelingen in het bezit zijn van een « voorlopige verblijfsvergunning » die vooraf moet zijn verkregen bij een Belgische diplomatieke of consulaire post, onder voorlegging, indien nodig, van een arbeidsvergunning of een beroepskaart.

Indien zij worden toegelaten, worden die vreemdelingen in het bezit gesteld van een bewijs van inschrijving in het vreemdelingenregister met een geldigheidsduur van een jaar.

De onderdanen van de Lid-Staten van de Europese Economische Gemeenschap zijn vrijgesteld van het vereiste van de voorafgaande machtiging tot voorlopig verblijf en krachtens de Verordening nr 1612/68 van 15 oktober 1968 betreffende het vrij verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap, zijn ze vrijgesteld van de arbeidsvergunning.

Wat betreft de vestiging van de vreemdelingen, te weten de inschrijving van de vreemdelingen in de gemeentelijke bevolkingsregisters, waarop uitreiking volgt van een voor vijf jaar geldige identiteitskaart: dit document wordt door de Minister van Justitie verleend wanneer er een betrekkelijke zekerheid bestaat dat de vreemdeling « van gemeen recht » zich goed aan de gemeenschap van ons land heeft aangepast.

Hier ook is er een uitzondering voor de onderdanen van de Lid-Staten van de Europese Economische Gemeenschap, die gerechtigd zijn zich te vestigen indien zij op regelmatige wijze in België zijn binnengekomen en het departement van Justitie de zekerheid heeft dat zij, hetzij tewerkgesteld zijn, hetzij voldoende bestaansmiddelen hebben en niet moeten worden verwijderd om redenen van openbare orde of veiligheid van de Staat.

Al ontbreekt het de vreemdeling die het land binnentreedt en er verblijft, niet aan werkelijke waarborgen, hij ontsnapt niet aan maatregelen die de Minister van Justitie kan nemen met het oog op de vrijwaring van de openbare orde.

De administratieve maatregelen van terugwijzing of van uitzetting worden steeds gevestigd op wel bepaalde wettelijke en in de teksten uitgedrukte motieven.

Die maatregelen zijn individueel en worden uitgevaardigd door de Minister van Justitie of door de Koning, al naar de bestuursrechtelijke positie van de betrokken vreemdeling.

Voor de zogenoemde « bevoorrechte » vreemdelingen kan de verwijdering niet aan de Koning worden voorgesteld dan op een advies dat aan de Minister van Justitie wordt verstrekt door een bijzondere commissie, gekend onder de benaming van « Raadgevende commissie voor vreemdelingen ».

De toestand van de uitgewezen of uitgezette vreemdelingen wordt aan een nieuw onderzoek onderworpen wanneer daartoe afdoende gegevens worden voorgelegd.

II. Genot en uitoefening van politieke rechten.

Voor het genot en de uitoefening van de politieke rechten komen in beginsel alleen de eigen onderdanen in aanmerking. Dit ligt besloten in artikel 4 van de Grondwet. De vreemdelingen zijn dus niet kiesgerechtigd, kunnen niet gekozen worden en kunnen niet tot Minister worden benoemd.

Artikel 6 van de Grondwet bepaalt dat alleen de Belgen tot de burgerlijke en militaire bedieningen benoembaar zijn, behoudens de uitzonderingen die voor bijzondere gevallen bij de wet kunnen worden gesteld. Deze regel vormt een grondbeginsel dat geldt voor de Staat, de provincies, de gemeenten, de openbare instellingen en de publiekrechtelijke verenigingen. Dit is dus het beginsel, laten wij de uitzonderingen in ogenschouw nemen. Een decreet van 11 april 1831 en de wet van 22 september 1831 hebben het mogelijk gemaakt een beroep te doen op vreemde officieren; de wet van 27 september 1835 heeft vreemde professoren tot het hoger onderwijs toegelaten en bij de wet van 31 december 1851 is er ook een uitzondering ingevoerd voor de consulaire ambtenaren.

Die grondwettelijke beginselen gaan uit van de hoofdgedachte dat de vreemdeling, die niet tot de sociaal-politieke groep behoort, er normaal geen bediening kan uitoefenen waarbij hem een gedeelte van de macht, van het imperium, in de groep zou worden toegekend.

Een belangrijke ontwikkeling in de opvattingen en in de feiten heeft tot gevolg gehad dat, al kan de vreemdeling parlements lid noch minister zijn, dit wil zeggen deelnemen aan de wetgevende macht, de communautaire verordeningen werkelijke wetten zijn, op ons toepasselijk hoewel ze zijn uitgevaardigd door internationale lichamen waarin vreemdelingen in de meerderheid zijn.

Het Westers verdedigingssysteem is een ander voorbeeld. Een vreemdeling kan thans geen Belgisch Officier worden, maar het gehele belgische leger kan in NATO-verband door vreemde generaals worden bevolen.

III. Burgerlijke Rechten.

Wanneer men de toestand van de vreemdelingen uit een oogpunt van het genot en de uitoefening van de burgerlijke rechten beschouwt, kan men op het eerste gezicht van mening zijn dat de grondwettelijke teksten betreffende die rechten de toekenning ervan aan de vreemdelingen beperken, terwijl het genot en de uitoefening van sommige dezer rechten kunnen worden afhankelijk gesteld ofwel van een wederkerigheidsverdrag of van een machtiging tot vestiging van woonplaats, en dat hier in alle geval een bijzondere wettelijke bepaling niet voorhanden is.

In feite is sedert lang door de rechtspraak en de rechtsleer aanvaard dat de vreemdeling in België geniet van alle privaatrechtelijke rechten die uit het natuurrecht volgen; hij geniet niet van de rechten die strikt genomen als burgerlijke rechten kunnen worden aangemerkt en die eigen instellingen zijn in iedere wetgeving, in beginsel alleen voor de eigen onderdanen bestemd.

Het wordt niet betwist dat de vreemdeling, zelfs bij het ontbreken van een wederkerigheidsverdrag of van een machtiging tot vestiging van woonplaats, het genot heeft van de « familierechten » : het recht om een huwelijk aan te gaan, de uitoefening van de ouderlijke macht, de voogdij, de werkelijke, persoonlijke of intellectuele vermogensrechten.

Sedert de wet van 22 maart 1940 kan de vreemdeling in België adopteren of geadopteerd worden.

IV. De staat van Belg

Artikel 4 van de Grondwet bepaalt : « De staat van Belg wordt verkregen, behouden en verloren volgens de regels bij de burgerlijke wet gesteld ».

Hoewel ze inmiddels herhaaldelijk werden aangevuld en gewijzigd, liggen de grondslagen van onze regeling van het staatsburgerschap nog steeds besloten in de wetten die bij K.B. van 14 december 1932 werden gecoördineerd.

Daarin komen twee wijzen van vrijwillige verkrijging van de Belgische nationaliteit voor: de optie en de naturalisatie.

Voor de optie komt die vreemdeling in aanmerking die reeds een band met het land heeft, hetzij door zijn geboorteplaats, hetzij door zijn afstamming (als zij niet van ambtswege de toekenning van de Belgische nationaliteit tot gevolg heeft). Dat is wat sommige auteurs zien als «geroepen zijn tot de Belgische nationaliteit».

Het recht om een verklaring van keus te ondertekenen betreft voornamelijk:

- 1° de in België geboren vreemdeling;
- 2° de vreemdeling geboren uit ouders waarvan er één de staat van Belg bezit;
- 3° de vreemdeling die door een Belg is geadopteerd;
- 4° de vreemdeling die kind is van een aannemende ouder of van een van de aannemende ouders die uit eigen wil de staat van Belg heeft verkregen of herkregen.

De keus moet in beginsel tussen het 16de en het 22ste levensjaar worden ondertekend, zij is afhankelijk van het vereiste van de verblijfplaats in België.

De bewilliging van de nationaliteitskeuze behoort tot de bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg van de gewone verblijfplaats, eventueel van het hof van beroep, die in deze aangelegenheid over een werkelijke beoordelingsbevoegdheid beschikken, al is deze niet discretionair.

De naturalisatie staat open voor iedere vreemdeling die voldoet aan bepaalde voorwaarden van leeftijd en verblijf. Deze hangen af van de graad van de verlangde naturalisatie: alleen grote naturalisatie stelt de vreemdeling van oorsprong gelijk met de Belg door geboorte (en ook van de vermoedelijke graad van opnemings in de gemeenschap van de vreemdeling).

Sedert de wet van 17 maart 1964, kan de grote naturalisatie worden aangevraagd vanaf de leeftijd van 25 jaar, met bewijs van 10 jaar verblijf in België; deze laatste voorwaarde wordt in 7 gevallen verminderd tot 5 jaar, waaronder wij kunnen noemen de vreemdeling wiens echtgenoot Belg is door geboorte, de onderdanen van de Lid-staten van de Europese Economische Gemeenschap en de vluchtelingen in de zin van het Verdrag van Genève van 28 juli 1951.

De gewone naturalisatie kan worden aangevraagd vanaf de leeftijd van 16 jaar door hen die zich vóór de leeftijd van 14 jaar in België hebben gevestigd en er 3 jaar hebben verbleven.

Daarbuiten kan zij ook worden gevraagd door de vreemdeling die tenminste 22 jaar oud is en 6 jaar in België heeft verbleven; deze laatste voorwaarde kan op 3 jaar worden verminderd volgens de criteria van aanpassing die zijn vastgesteld voor de aanvraag tot het bekomen van de grote naturalisatie.

De bewilliging van de naturalisatieaanvragen valt onder de bevoegdheid van de wetgevende macht, die beslist na een onderzoek dat aan de gerechtelijke en administratieve autoriteiten wordt opgedragen.

Uit dit overzicht en ook uit hetgeen wij hebben gezegd over de bewilliging van de nationaliteitskeuze, blijkt dat er geen eigenlijk «recht» tot het verkrijgen van de Belgische nationaliteit bestaat. Laten wij nog opmerken dat de grote naturalisatie hierin van de gewone naturalisatie verschilt, dat alleen de eerste toegang geeft tot de volledige politieke rechten; het recht om minister te zijn, het recht om kiezer of kiesbaar te zijn voor de wetgevende kamers en de provincieraden, het recht om lid te zijn van de jury in een hof van assisen.

De gewone naturalisatie volstaat om lid te zijn van een balie, om ambtenaar of magistraat te zijn. Zij sluit het recht in om te kiezen en kiesbaar te zijn op gemeentelijk gebied.

Laten wij de statistiek bekijken: in 1967 waren er 48 grote en 584 gewone naturalisaties, in 1968 hebben de Wetgevende Kamers hun goedkeuring gehecht aan 180 grote en 2.362 gewone naturalisaties.

Onder dit aantal zijn er 1.045 gewone naturalisaties (wet van 24 december 1968) die pas in 1969 werkdadig zullen worden door overschrijving.

V. De toestand van de vreemdelingen m.b.t. het internationaal privaatrecht.

Met betrekking tot het internationaal privaatrecht is de toestand van de vreemdeling in verband te brengen met die van de Belg zoals hij bepaald is bij art. 3, 2e lid, van het Burgerlijk Wetboek: «De wetten betreffende de staat en de bekwaamheid van de personen zijn toepasselijk op de Belgen, ook wanneer zij in het buitenland verblijven». Uit wederkerigheid moeten dus de vreemdelingen die in België verblijven, wat hun staat en hun bekwaamheid betreft, toepassing verkrijgen van de regels die uit hun persoonlijke status volgen, onder het voorbehoud van de vrijwaring van de Belgische openbare orde.

Er moet echter worden opgemerkt dat twee verdragen: het verdrag van Genève van 28 juli 1951 betreffende de status van de vluchtelingen en het Verdrag van New-York van 28 september 1954 betreffende de status van de vaderlandlozen, beide bepalen dat de persoonlijke status van iedere vluchteling of van iedere vaderlandloze beheerst wordt door het land waarin hij zijn woonplaats heeft, of bij gebreke van een woonplaats, van het land van verblijf.

Wat de vluchtelingen betreft staan wij hier voor een afwijking van de toepassing van de persoonlijke status. Deze afwijking gaat trouwens normaal samen met de toelating van de vreemdeling in het land waar hij zijn toevlucht heeft gezocht.

Sommige wetgevingen maken op hun onderdanen die in het buitenland verblijven, de wet van hun woonplaats van toepassing.

Deze regel, die onder meer in het Brits recht wordt toegepast, is geen werkelijke afwijking van de toepassing van de persoonlijke status, aangezien in de wet van de persoon zelf naar een vreemde wetgeving wordt verwezen. Deze laatste wordt aldus een bestanddeel van zijn persoonlijke status.

VI. Economische rechten

Het genot en de uitoefening van de economische rechten door vreemdelingen kan in nationaal en in internationaal verband worden onderzocht.

Op nationaal gebied is het de wet van 19 februari 1965 die de uitoefening van een zelfstandige beroeps werkzaamheid door vreemdelingen regelt.

Deze wet bepaalt dat iedere vreemdeling die op het grondgebied van het rijk een zelfstandige winstgevende werkzaamheid uitoefent, in het bezit moet zijn van een beroepskaart die door het Ministerie van Middenstand wordt afgeleverd. Deze kaart is persoonlijk en niet-overdraagbaar; zij vermeldt nauwkeurig de op winst gerichte werkzaamheid die wordt uitgeoefend. De geldigheidsduur van die kaart mag niet langer zijn dan 5 jaar, maar kan hernieuwd worden. De toekenning van de beroepskaart is afhankelijk van een economisch onderzoek verricht door het Ministerie van Economische Zaken (door de dienst algemene inspectie economie en soms ook door het bestuur van handel en nijverheid). De houder van de beroepskaart is evenals de eigen onderdanen onderworpen aan de fiscale verplichtingen betreffende zijn werkzaamheid alsmede aan de sociale verplichtingen zoals de inschrijving bij een pensioenfonds.

De toekenning van een beroepskaart ontslaat de vreem-

deling geenszins van de naleving van de algemene en bijzondere wetten en verordeningen betreffende de uitoefening van ieder ambacht of beroep. Men weet dat ingevolge de wet van 24 december 1958 beroepsuitoefeningsvoorwaarden kunnen worden ingevoerd in de ambachts-, de kleine en middelgrote handels- en de kleine nijverheidsondernemingen. Sinds 1958 werden talrijke beroepsuitoefeningsvoorwaarden ingevoerd in verscheidene activiteitssectoren (terloops stippen wij aan : kapper, installateur van centrale verwarming, opticien, brillenmaker, fotograaf, verzekeringsmakelaar).

In rechte bestaat er geen enkele discriminatiemaatregel ten aanzien van de vreemdelingen, maar in feite kan dit wel anders uitvallen. Bij de koninklijke besluiten ter uitvoering van de wet van 24 december 1958 worden immers algemene kennis, theoretische en praktische beroeps kennis opgelegd.

Die kennis dient te worden bezegeld met overeenkomstige diploma's, waarbij men dan kan begrijpen dat hoewel de vreemdelingen in hun land houder ervan zijn, in België voor hen toch het vraagstuk zal rijzen van de gelijkwaardigheid van de verworven kennis. Het onderzoek naar de gelijkwaardigheid van de in het buitenland opgedane beroeps kennis met de in België wettelijk vereiste kennis, kan eventueel de onmogelijkheid medebrengen om bepaalde geregementeerde beroepen uit te oefenen in de mate bijvoorbeeld dat men generlei waarde zou hechten aan een diploma van beroepsonderwijs afgeleverd in een verafgelegen land waaruit nochtans blijkt dat de houder ervan aan de wetgeving van zijn land inzake onderwijs voldaan heeft. In dit geval zou voor de vreemdeling geen andere mogelijkheid meer openstaan dan de door de Belgische wet gestelde eisen in acht te nemen door in België de nodige diploma's te behalen, maar die oplossing zou voor hem aanzienlijk tijdverlies kunnen betekenen.

Voor de toegang tot de zogeheten vrije beroepen dient de vreemdeling met Belgisch of door het Ministerie van Nationale Opvoeding erkend diploma alleen houder te zijn van een beroepskaart. Voor de vreemdelingen wier opleiding niet afgesloten is met een buitenlands diploma dat in België niet is erkend zal hetzelfde vraagstuk van gelijkwaardigheid rijzen. Hieraan kunnen wij nog toevoegen dat nationaliteitsvereisten soms een onoverkomelijke hinderpaal betekenen voor de uitoefening van sommige van die beroepen. Bedoelde nationaliteitsvereiste wordt zeer zelden gesteld. Nemen wij het voorbeeld van de wisselagent.

Op internationaal vlak is het Europees vestigingsverdrag ondertekend op 13 december 1955 te Parijs, een belangrijke tekst.

Volgens de auteurs is het slechts een eerste stap naar een eenvormige regeling in het uitgestrekte gebied van de behandeling van de onderdanen van de lidstaten van de Raad van Europa.

Hoofdstuk IV heeft betrekking op de uitoefening van op winst gerichte activiteit. Het heeft tot doel het beginsel van de gelijkheid in te stellen tussen de eigen onderdanen en de onderdanen van de andere partijen, tenzij ernstige economische of sociale redenen zich hiertegen verzetten. Die redenen dienen naar nationale criteria te worden beoordeeld. Wanneer voor de uitoefening van een activiteit de eigen onderdanen een bewijs van vak- of technische kennis moeten bezitten of waarborgen moeten verstrekken, dan worden van de onderdanen van de andere partijen dezelfde waarborgen of bewijzen geveerd of andere welke, volgens het oordeel van het land waarheen betrokkene zich begeeft, daaraan gelijkwaardig zijn.

De Belgische Wetgeving maakt geen onderscheid tussen de buitenlanders die onderdanen zijn van de verdragsluitende landen en de andere buitenlanders. Het enige onderscheid dat dient te worden gemaakt is tussen buitenlanders die onderdaan zijn van de lidstaten van de Europese ge-

meenschappen en de andere buitenlanders. In feite, kent het Europees Vestigingsverdrag aan de vreemdelingen niets meer toe dan de Belgische wetten. Over enkele ogenblikken kom ik terug op de wetgeving van de gemeenschappen.

VII. Sociale rechten

Ook in de sociale sector is België een gastvrij land. Daarbij moet men een onderscheid maken tussen tewerkstelling en sociale zekerheid.

Het aantal niet-werkloze gastarbeiders in ons land mag op 200.000 worden geraamd, waaronder er 68.000 Italianen en 26.000 Spanjaarden zijn.

Hun tewerkstelling wordt geregeld bij het K.B. nr. 34 van 20 juli 1967. Dit kaderbesluit, genomen in het raam van de volmachtwet van 31 maart 1967, werd aangevuld door het K.B. van 6 november 1967 betreffende de toekenning van arbeidsvergunningen en arbeidskaarten, en door het M.B. van 19 december 1967 dat enkele afwijkingen van dat K.B. toestaat.

Er dient een onderscheid te worden gemaakt tussen de tewerkstelling als gastarbeider van onderdanen van een lidstaat der Europese Gemeenschappen en die van onderdanen van derde landen.

A. Gastarbeiders-onderdanen van een lidstaat der Europese Gemeenschappen :

Volgens de artt. 48-49 van het E.E.G.-verdrag moet het vrij verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap uiterlijk aan het einde van de overgangperiode tot stand gebracht worden. In 1961, 1964 en 1968 werden daartoe door de Ministerraad van de Europese gemeenschappen verordeningen en richtlijnen ter geleidelijke verwezenlijking van het vrij verkeer van werknemers goedgekeurd.

Het inwerkingtreden van de verordening (nr. 1612/68 van 15.10.1968) op het volledig vrij verkeer binnen de Gemeenschap heeft als gevolg :

- dat de prioriteit van de nationale arbeidsmarkt wordt afgeschaft, zodat iedere onderdaan van een lidstaat recht heeft op het verrichten van arbeid in loondienst onder dezelfde voorwaarden als de werknemers van het ontvangende land, of om daar gedurende 3 maanden werk te zoeken.
- dat de arbeidskaart voor onderdanen van de lidstaten wordt afgeschaft.

- dat werknemers uit de lidstaten stemrecht hebben in de onderneming en kiesbaar zijn in de vertegenwoordigende werknemersorganen.

- dat iedere onderdaan van een lidstaat die in een andere lidstaat arbeid verricht, daar recht op verblijf heeft.

- dat de arbeider een meer uitgebreid recht heeft om de leden van zijn gezin te laten overkomen.

Een lidstaat die op zijn arbeidsmarkt moeilijkheden ondervindt, kan evenwel aan de Commissie vragen het vrij verkeer geheel of ten dele te schorsen.

B. Gastarbeiders-onderdanen van derde landen :

Volgens de K.B. van 20 juli 1967 en 6 november 1967 en het M.B. van 19 december 1967 moet een werkgever die onderdanen van derde landen wil tewerkstellen vooraf vergunning bekomen van het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid en mag de arbeider pas naar België komen nadat hij een arbeidskaart van het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid heeft gekregen.

Die kaart kan zijn : de arbeidskaart A, voor onbeperkte duur geldig en voor alle bezoldigde beroepen ;

de arbeidskaart B, voor 1 jaar toegekend overeenkomstig de behoeften van de arbeidsmarkt ;

de arbeidskaart C, voor 1 jaar geldig voor het uitoefenen van een aantal beroepen aangeduid in het K.B. van 6 november 1967.

* * *

Die betrekkelijk strenge normen ten aanzien van gastarbeiders van derde landen zijn ontstaan in de periode tussen de twee wereldoorlogen, in hoofdzaak tot bescherming van de binnenlandse arbeidsmarkt.

De optiek is wel verruimd maar de tewerkstelling van vreemde arbeiders is nog steeds een element van regeling van de binnenlandse arbeidsmarkt.

Het aantal toegekende arbeidskaarten daalt geleidelijk: 30.750 in 1965, 19.524 in 1966, 14.175 in 1967 en slechts 8.782 in 1968; van dit laatste getal werden er 6.452 afgeleverd aan onderdanen van E.E.G.-landen. De tewerkstelling van gastarbeiders uit derde landen wordt dus sterk geredemd zonet stopgezet.

Daarvoor zijn economische redenen: de arbeidsmarkt volgt slecht met vertraging de heropleving van de economische activiteit en een ruim werkgebied voor vreemde arbeiders, de steenkoolmijn, is voor een goed deel weggefallen.

De werkloosheid onder de gastarbeiders is niet gering; onder de 108.834 volledig werklozen einde december 1968 waren er 14.798 of 13% vreemde arbeiders.

Wie in ons land regelmatig heeft gewerkt heeft ook recht op werkloosheidsuitkeringen en ook op de andere tegemoetkomingen uit de sector van de sociale zekerheid.

Ook op dat gebied is België zeer gastvrij. De vreemdeling wordt voor arbeidsprestaties in België gelijkgesteld met de Belgische arbeiders. Bovendien heeft ons land verschillende bilaterale akkoorden afgesloten o.a. met Spanje, Groot-Brittannië, Griekenland, Zwitserland, Turkije en Joegoslavië met betrekking tot arbeidsprestaties die door vreemdelingen buiten onze grenzen worden geleverd.

De toestand op het gebied van de sociale zekerheid van gastarbeiders uit de E.E.G.-landen wordt geregeld door de verordeningen nrs. 3 en 4 van de Ministerraad der Europese gemeenschap, van kracht sedert 1 januari 1959. Zij staan volledig gelijk met de Belgische werknemers.

De Europese Codex inzake sociale zekerheid, op 16 april 1964 opgemaakt te Straatsburg door de landen van de Raad van Europa, werd op 23 januari 1969 door onze Kamer van Volksvertegenwoordigers aangenomen.

België is ook een van de Europese landen die het grootst aantal aanbevelingen van de Internationale arbeidsraad is bijgetreden.

Voorts heeft België ter gelegenheid van het twintigjarig bestaan van de Universele verklaring van de Rechten van de Mens, het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten ondertekend, in het teken van artikel 22 van de Universele verklaring dat luidt: « Ieder mens heeft als lid van de samenleving, recht op maatschappelijke zekerheid ».

Uit dat alles mag worden besloten dat België ten aanzien van de gastarbeiders, zowel wat tewerkstelling als wat sociale zekerheid betreft een zeer vooruitstrevende houding heeft aangenomen.

VIII. De vreemdeling en het strafrecht.

Op strafrechtelijk gebied is er geen onderscheid tussen de vreemdeling en de eigen onderdaan, de vreemdeling wordt met de eigen onderdaan gelijkgesteld.

Het heeft weinig belang of de vreemdeling op doorreis is in België of er verblijft. Zodra hij de grens overschrijdt, wordt hij verondersteld de strafwet te kennen. In de praktijk nemen de parketten een minder strakke houding aan ten aanzien van dit beginsel.

De vreemdeling wordt met de Belg gelijkgesteld zowel wat de voorwaarden van telastlegging betreft als voor de vervolging van misdrijven welke ook zijn nationale wet moge zijn. Het Wetboek van strafvordering is op hem van toepassing.

Er dient evenwel te worden opgemerkt dat bepaalde misdrijven alleen door Belgen kunnen worden gepleegd (bv. de misdaad van verraad bedoeld bij artikel 113 van het Strafwetboek) terwijl andere eigen zijn aan de vreemdelingen.

De bepalingen van de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis zijn zowel op de vreemdelingen als op de Belgen van toepassing.

Aangezien die wet evenwel ruimere gelegenheid biedt om de personen die hun verblijfplaats niet in België hebben onder bevel tot aanhouding te plaatsen, is voor de vreemdelingen die meestal in dit geval verkeren, de kans dat zij in voorlopige hechtenis worden genomen groter dan voor de Belgen.

De omstandigheid dat de vreemdeling België verlaten heeft belet niet dat hij er kan worden vervolgd.

Aan de vervolging van een persoon die zich niet meer op het grondgebied bevindt zijn echter talrijke bezwaren verbonden, zowel met betrekking tot de tenuitvoerlegging van de veroordeling als in verband met het verloop van de procedure om tot die veroordeling te komen.

Daarom werden binnen het raam van Benelux en de Raad van Europa verdragen uitgewerkt ten einde het instellen van de vervolging of de tenuitvoerlegging van de veroordeling mogelijk te maken in die van de verdragsluitende staten waar in het belang van een goede rechtsbedeling de vervolging of de tenuitvoerlegging dient plaats te hebben bijvoorbeeld in de Staat waar de delinquent verblijft.

Het betreft de volgende verdragen en ontwerp-verdragen:

- het Europees verdrag inzake bestraffing van verkeersdelicten, door België ondertekend op 22.12.1964;
- het Beneluxverdrag op de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissingen in strafzaken, ondertekend op 26 september 1968;
- het ontwerp Beneluxverdrag betreffende het overdragen van de vervolgingen;
- het ontwerp van Europees verdrag op de internationale geldigheid van strafvonnissen;
- het ontwerp van Europees verdrag betreffende de verdeling van de bevoegdheid inzake wetgeving en rechtspraak in strafzaken.

Zoals de vreemdeling wegens in België gepleegde misdrijven kan worden bestraft, zo ook kan hij in sommige bij de wet bepaalde gevallen vervolgd en bestraft worden voor buiten het Rijk gepleegde misdrijven. Dat is het geval voor de misdaden en wanbedrijven tegen de veiligheid van de staat, alsmede voor die tegen de openbare trouw inzake valse munt. Bijzondere wetten bieden ook de mogelijkheid om in België een vreemdeling te vervolgen ter zaken van slavenhandel of handel in blanke slavinnen, ook al zijn de misdrijven in het buitenland gepleegd. De vervolging van die misdrijven kan gemakkelijk worden gemotiveerd, op grond van het feit dat zij, hoewel in het buitenland gepleegd, op ernstige wijze afbreuk doen aan de Belgische of internationale openbare orde. Dient hieraan nog te worden toegevoegd dat de aangehouden vreemdeling in België niet alleen het recht heeft om met zijn consul contact te houden maar dat hij ook door een tolk kan worden bijgestaan.

Een Europees verdrag waaraan België veel belang hecht, zal na goedkeuring de invrijheidstelling van de buitenlandse veroordeelde vergemakkelijken, dank zij een bijzondere toezichtsregeling waardoor hij zelf naar zijn land zal kunnen terugkeren.

Volledigheidshalve vermelden wij het geval van bepaalde vreemdelingen die, ingevolge op het internationaal recht en op de gewoonte gegronde regels, niet onderworpen zijn aan het Belgisch strafrecht. Dit geldt voor de vreemde vorsten, voor de diplomaten en in mindere mate voor de beroepsconsuls. De ontwikkeling van de internationale betrekkingen heeft tot gevolg gehad dat andere personen, voor immuniteiten in aanmerking komen.

Zo genieten ambtenaren en militairen die de leiding hebben van internationale instellingen zoals de NATO, de Europese gemeenschappen, bepaalde immuniteiten en voorrechten.

Die voorrechten en immuniteiten beogen niet de bevoordeling van de personen maar de doeltreffende vervulling van de taak van de diplomatieke zendingen of van de opdracht van de internationale instellingen.

IX. De vreemdeling en het procesrecht.

Op het vlak van de *rechterlijke inrichting* stelt men vast dat de rechterlijke bescherming die de vreemdeling in België geniet even ruim is als die van de Belgische onderdaan. Hij heeft vrije toegang tot de rechtbanken, zowel in de hoedanigheid van eiser als in die van verweerder.

Er bestond echter een bepaling van het Burgerlijk Wetboek, artikel 16, krachtens dewelke de vreemde eiser in een geding gehouden is een borg te stellen om de Belgische verweerder te beschermen tegen geldelijk verlies ten gevolge van een ongegrond geding dat tegen hem wordt gevoerd door een vreemdeling die in België geen waarborgen kan bieden met betrekking tot de betaling van de kosten en de schadevergoeding waartoe hij mocht worden veroordeeld.

Voorname bepaling, die thans is opgeheven door de inwerkingtreding van artikel 851 van het Gerechtelijk Wetboek, is door dat artikel verruimd omdat het voorziet in het beginsel van de borgstelling niet alleen in burgerlijke zaken, zoals tot nog toe, maar ook in handelszaken.

Er dient echter te worden opgemerkt dat de multilaterale verdragen, zoals die van 's-Gravenhage op de burgerlijke rechtsvordering van 1905 en 1954 en talrijke bilaterale verdragen de vreemde eiser van die verplichting ontslaan.

Inzake gerechtelijke bijstand breidt de wet van 29 juni 1929 het voorrecht van de gerechtelijke bijstand uit tot de vreemdelingen die onderdaan zijn van een Staat die met België een verdrag gesloten heeft waarin bepalingen voorkomen waarbij hun dit voorrecht wordt toegekend.

Talrijke multilaterale en bilaterale verdragen bekrachtigen die wederkerigheid.

De wet van 29 juni 1929 stelt ten behoeve van de natuurlijke personen zonder nationaliteit de voorwaarden vast om het voordeel van het pro Deo te kunnen genieten.

Naar luid van het verdrag van Genève van 28 juli 1951 betreffende de status van vluchteling geniet elke vluchteling die zijn verblijfplaats in België heeft, er gerechtelijke bijstand net zoals de Belgen.

Het verdrag van New York van 28 september 1954 voorziet dezelfde regeling ten gunste van de vaderlandlozen.

Vóór de strafrechten tenslotte worden de onvermogen- de vreemdelingen met de Belgen gelijkgesteld.

De grondbeginselen van de erkenning en de tenuitvoerlegging van de vreemde vonnissen zijn, althans wat de tenuitvoerlegging betreft, te vinden in de wet van 25 maart 1876 houdende titel I van het voorafgaand boek van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering.

Bij gebreke van een verdrag van wederkerigheid, neemt de rechter bij wie de eis tot uitvoerbaarverklaring aanhangig is gemaakt kennis van de buitenlandse beslissing naar de vorm zowel als naar de inhoud, en zijn controle strekt

zich uit tot het feit en tot het recht. Hij geniet, in andere woorden een volledige herzieningsmacht.

Wat de erkenning betreft, maken de rechtsleer en de rechtspraak een onderscheid naargelang het vreemde vonnis al dan niet gewezen is terzake van staat en bekwaamheid. In de tegenwoordige stand van de rechtspraak hebben de vreemde vonnissen die geen betrekking hebben op de staat en de bekwaamheid van de personen geen gezag van gewijsde.

Wat de buitenlandse beslissingen inzake staat en bekwaamheid van de personen betreft, mogen de vreemde vonnissen in aanmerking genomen worden als bewijs voor de door een persoon verworven status. Aldus verhindert de rechtskrachtige buitenlandse beslissing elke nieuwe vordering tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed, ingesteld vóór een Belgische rechtbank voor zoveel de vijf voorwaarden in artikel 10 van de wet van 1876 worden in acht genomen, die niet meer zijn dan de toepassing op de vreemde vonnissen van regeels waarvan de inachtneming door de wetgever als essentieel wordt beschouwd voor de geldigheid van elk vonnis.

Talrijke multilaterale en bilaterale verdragen matigen de voornoemde wettelijke vereisten.

Op het algemeen vlak van de aan de vreemdelingen toegekende rechten, dienen de talrijke bilaterale consulaire en vestigingsverdragen te worden vermeld waarvan er vele uit de vorige eeuw dateren maar die tijdens de laatste jaren werden omgewerkt tot meer volledige, nauwkeurigere en voor de vreemdeling gunstiger teksten.

Terloops kan het bilaterale vestigingsverdrag tussen ons land en de Verenigde Staten van Amerika worden vermeld, ondertekend te Brussel in februari 1961 en door het Parlement goedgekeurd op 30 juli 1963.

De meest betekenisvolle bepaling met betrekking tot dit streven naar een gelijke bescherming van de belangen van vreemdeling en eigen onderdaan is die van artikel 1 van dit Belgisch-Amerikaans verdrag. Dit artikel stelt het algemeen beginsel vast van de billijke behandeling en van de doeltreffende bescherming, onder alle omstandigheden, van personen, eigendommen, onderneming en rechten en belangen van de eigen onderdanen van een Partij, op het grondgebied van de andere Partij.

X. De verdragen betreffende Benelux en de Europese Gemeenschappen.

Aan de verdragen betreffende Benelux enerzijds en het Europa der zes anderzijds dient een afzonderlijke plaats te worden toegewezen.

De onderdanen van Beneluxlanden genieten een bevoorrecht statuut op het grondgebied van de verdragssluitende partijen. De personen kunnen zich over de gemeenschappelijke grenzen vrij bewegen.

Het Verdrag tot instelling van de Benelux - Economische Unie van 3 februari 1958 bepaalt verder dat de onderdanen van het Groothertogdom Luxemburg en de Nederlanders behandeld worden als de eigen onderdanen inzonderheid wat betreft het verkeer, het verblijf, de vestiging, de uitoefening van economische en beroepswerkzaamheden, de arbeidsvoorwaarden...

Dit betekent dat de regeling die door het Verdrag wordt ingesteld moet worden uitgelegd in de zin dat de Nederlanders en de Luxemburgers in België aanspraak hebben op de behandeling van Belgen die zich in dezelfde toestand bevinden.

Wat betreft het vrij verkeer van personen, hebben de drie landen de controle aan de binnengrenzen afgeschaft. De wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende het toezicht op de vreemdelingen zijn van toepassing op de Nederlanders en Luxemburgers die in België verblijven of er zich vestigen, in zover ze betrekking hebben

op de inschrijving in de gemeentelijke registers, de verlenging, de vernieuwing, de vervanging, het bij zich hebben en het vertonen van verblijfsbewijzen.

Het toekennen van de gelijke behandeling als aan Belgen wat betreft de economische en beroepswerkzaamheden, verhindert niet dat België aan Belgen alleen de uitoefening reserveert van talrijke werkzaamheden die in artikel 61 van het Verdrag worden genoemd, te weten de openbare ambten (met inbegrip van het ambt van notaris, pleitbezorger en gerechtsdeurwaarder), het beroep van advocaat, de visvangst in de binnenwateren, de loodsdiens en de binnendiensten in de havens. Het vrije verkeer en de vrije vestiging doen geenszins afbreuk aan de voorschriften naar Belgisch recht inzake het diploma dat voor de uitoefening van bepaalde werkzaamheden is vereist.

Het Verdrag stelt de gelijkheid inzake arbeidsvoorwaarden voor de Benelux-onderdanen op het grondgebied van de drie landen, terwijl het Haags Verdrag van 7 juni 1958 nader bepaalt dat het aan de onderdanen van een van de verdragsluitende landen toegestaan is, op een voet van gelijkheid iedere arbeid aan te bieden of te nemen bij een particuliere werkgever op het grondgebied van een van de andere verdragsluitende landen, ongeacht de toestand van de arbeidsmarkt. De arbeiders in loondienst moeten bij gelijk werk een gelijk loon ontvangen als dat van de werknemers van dezelfde onderneming, of indien er geen zodanige werknemers zijn, van dezelfde categorie in dezelfde streek.

Een gelijke behandeling als die van de Belgen wordt eveneens toegekend aan de onderdanen van de twee andere Benelux-landen ter zaken van de verrichtingen met betrekking tot kapitalen, de aanspraak op de sociale zekerheid, de belastingen en heffingen, het genot van de burgerlijke rechten, de wettelijke en gerechtelijke bescherming van hun persoon, van hun rechten en van hun belangen.

Nochtans, het Verdrag dat op het gebied van de vraagstukken die wij hier onderzoeken, onbetwistbaar het meeste belang heeft, is dat van 25 maart 1957 tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap. Talrijke artikelen ervan zijn daaraan gewijd en het uitvoerend orgaan van de gemeenschap treedt op voor de verwezenlijking van de doelstellingen van het Verdrag, door middel van verordeningen en richtlijnen. Aldus hebben ter zaken van het recht van vestiging sommige richtlijnen een algemene strekking, wanneer zij iedere ongelijke behandeling in een bepaalde beroepssector willen afschaffen. In andere gevallen hebben zij alleen op het oog de beperkingen voor bepaalde beroepswerkzaamheden op te heffen.

Einde 1968 waren drie algemene richtlijnen uitgevaardigd, de eerste heft ieder verbod of iedere belemmering op van de betaling van de dienstverrichting wanneer de beperkingen van het dienstenverkeer slechts gelegen zijn in de daarmee verband houdende betalingen; de tweede heft de beperkingen op van de verplaatsing en het verblijf van onderdanen van de lidstaten binnen de Gemeenschap ter zake van vestiging en verrichten van diensten; de derde betreft de coördinatie van de voor vreemdelingen geldende bijzondere maatregelen ten aanzien van verplaatsing en verblijf, die gerechtvaardigd zijn uit hoofde van de openbare orde, de openbare veiligheid en de volksgezondheid.

Onder de bijzondere richtlijnen moet een onderscheid worden gemaakt tussen die welke uitsluitend het vrije verkeer van diensten op het oog hebben (dit is het geval voor het filmbedrijf en voor de land- en tuinbouw); die welke de vrije vestiging betreffen (dit is geschied op het gebied van de landbouw waarin een richtlijn voorziet

in de vrije vestiging van landbouwarbeiders en een andere die de toestand regelt van verlaten of onbebouwde landbouwbedrijven) en ten slotte die welke voorzien in de vrije vestiging en de vrije uitoefening van diensten. Onder deze laatste moet een onderscheid worden gemaakt tussen de richtlijnen die alleen de ongelijke behandeling afschaffen (die betreffende de groothandel, de tussenpersonen in de handel, de nijverheid en de ambachten, de diensten inzake herverzekering en wederafstand, de niet bezoldigde werkzaamheden in de ontginningsbedrijven, de niet bezoldigde werkzaamheden van de verwerking met betrekking tot ambacht en nijverheid, de werkzaamheden in het filmbedrijf, de niet bezoldigde werkzaamheden in de bedrijfstakken van de elektriciteit, gas, water, gezondheidsdiensten, de werkzaamheden in de sector van de onroerende goederen en in de sector van bepaalde diensten geleverd aan «niet elders ingedeelde» bedrijven), en de richtlijnen die overgangsmatregelen voorschrijven.

Iedere richtlijn legt aan de lid-staten het verbod op aan hun onderdanen die zich naar een ander land van de Gemeenschap begeven om er een beroepswerkzaamheid uit te oefenen, een hulp te verlenen die de vestigingsvoorwaarden kan verstoren.

Buiten die richtlijnen die voorzien in de vrije uitoefening van beroepswerkzaamheden, in de vrije vestiging of in beide, zijn er die alleen betrekking hebben op overgangsmatregelen.

Die richtlijnen hebben alleen tot doel de coördinatie te kunnen afwachten van de wetgevingen van de zes landen van de Gemeenschap en van de wederzijdse erkenning van de diploma's, getuigschriften en andere bewijzen, wat het onderwerp zal zijn van een latere verwezenlijking van de Gemeenschappelijke Markt.

Het meest treffende voorbeeld van de overgangsmatregel is die welke de voorlegging verlangt van een bewijs met betrekking tot de geoorloofde en werkelijke uitoefening van de werkzaamheid in het land van oorsprong.

In een van de richtlijnen die uitsluitend aan overgangsmatregelen is gewijd, komen ook vrijwaringsbepalingen voor, die gelegenheid geven aan het land waarin een regeling bestaat, om het overgangsstelsel op te schorten en aan het land waar geen regeling bestaat om van de onderdanen van een land waarin ze wel bestaat, te eisen dat zij voldoen aan de uitoefeningsvoorwaarden die in hun land van oorsprong of van herkomst zijn gesteld. In de geest van het Verdrag van Rome wordt de overgangsmatregel als wettelijk beschouwd voor zover hij volstrekt nodig blijkt en zolang een coördinatie van de desbetreffende wetgevingen en de wederzijdse erkenning van de diploma's en getuigschriften niet is tot stand gekomen op het gezamenlijk grondgebied van de Gemeenschappelijke Markt.

Andere richtlijnen betreffende belangrijke sectoren van het bedrijfsleven, zoals de kleinhandel, de voedingsnijverheid en andere zijn thans ter studie. Wat de vrije beroepen betreft, tot nog toe was er geen het onderwerp van een richtlijn en alleen de «werkzaamheid» van de architect komt voor in een tekst van een «voorstel» van richtlijn.

* * *

Zoals men ziet ontwikkelt zich het nationaal en het internationaal recht meer en meer naar de gelijkstelling van de vreemdeling met de eigen onderdaan. Op dat gebied geeft België het voorbeeld van een land dat ingevolge zijn wetgeving en democratisch bestel ruim openstaat voor vreemdelingen.

Die weg moeten wij blijven volgen en ons daarover verheugen.

DE VREEMDELINGEN IN BELGIE

Rede uitgesproken door Prof. dr. Fr. VAN MECHELEN, Minister van Nederlandse Kultuur.

De situatie van de vreemdelingen in ons land is tot een sociale probleemsituatie geworden, dit wil zeggen dat de maatschappij hier in deze een noodsituatie onderkent, die zij verbeteringsvatbaar acht.

1. Om de huidige probleemstelling te vatten is het nodig zeer goed voor ogen te houden dat de inwijking in ons land een totaal andere betekenis had naargelang de periode waarin ze zich voordeed. De inwijking in ons land is ook een oud fenomeen. Maar pas in de jongste jaren is het een probleem geworden wegens de omvang ervan, al zijn er ook wel andere factoren die verder behandeld zullen worden.

Welke waren de karakteristieken van de eerste inwijkingen en hoe liggen deze nu?

— Voor 1914, vóór de eerste wereldoorlog, kwamen de inwijkingen hoofdzakelijk uit de buurlanden. Ze vestigden zich in de steden. De vrouwen vormden de meerderheid onder hen. Alleen uit die landen die geen gemeenschappelijke grens met België hadden waren de immigranten overwegend mannen.

— Tussen de beide wereldoorlogen, van 1914 tot 1940, is er een zekere afname van de immigratie uit de buurlanden. (Vooral het aantal Duitsers vermindert). Er komt een belangrijke immigratie uit Oost-Europa (bvb. 50.000 Polen) en uit de Middellandse Zeelanden (meer dan 30.000 Italianen).

Typisch is dat de regering langzamerhand een specifiek immigratiebeleid voert. Zo bijvoorbeeld worden in de jaren dertig controle- en beperkingsmaatregelen inzake immigratie getroffen.

— Na 1944 wordt een bewuste en zeer duidelijke omlijnde immigratiepolitiek gevoerd. De immigratie is niet langer een individueel probleem, maar de geleide massale uitwijking verschijnt.

De regering sluit akkoorden af, vooral met Italië, en de gevolgen van deze politiek doen zich reeds voelen in de volkstelling van 1947. Na 1947 komt de immigratie uit steeds verder liggende landen — Spanje, Griekenland, Turkije, Noord-Afrika.

— Wat zijn de karakteristieken van de inwijkelingen na 1947? Er is een ruim overwicht van mannen op vrouwen (3 tegen 2). Bovendien is de demografische structuur van de immigranten zeer sterk verschillend van de demografische structuur van de hele Belgische bevolking. De groep van de immigranten is namelijk gekenmerkt door een zeer groot percentage van jonge volwassenen, vooral mannen.

Telt de Belgische mannelijke bevolking tussen 20 en 40 jaar ongeveer 28 % van het totaal, dan is dit bij de vreemdelingen 46,9 %. Dit wil zeggen dat in de inheemse mannelijke bevolking iets meer dan een kwart tussen de 20 en 40 jaar en bij de vreemdelingen iets minder dan de helft telt.

2. Uit bovenstaande schets moge al duidelijk blijken dat de inwijking in België nauw verband houdt met de economische conjunctuur.

Meer specifiek met de economische conjunctuur in de basisnijverheid, in de primaire sector en speciaal dan nog in het mijnwezen.

De massale, georganiseerde immigratie uit Oost-Europa

en uit de Middellandse Zeelanden, meer specifiek uit Polen en Italië, houdt onmiddellijk verband met de invoer van vreemde arbeidskrachten.

Hoe vanzelfsprekend dit ook moge lijken, toch is het zo belangrijk omdat hierdoor het begrip vreemdeling gelijkgesteld kan worden met vreemde arbeider. Wij komen hierop straks terug.

Het immigratie-beleid gestoeld op economische noodzaak, import van arbeidskracht ten behoeve van de mijnen, verklaart de zeer ongelijke spreiding van deze vreemdelingen over ons grondgebied. Volgens de telling van 1961 bevonden zich ongeveer 70 % van de vreemdelingen in de provincies Henegouwen, Luik en Brabant, met een bijzonder sterke concentratie te Charleroi, Bergen, Zinnig, Luik (het Waalse steenkolenbekken), en voor wat Vlaanderen betreft, uiteraard in Limburg.

De provincies Oost- en West-Vlaanderen hebben bijna geen vreemdelingen (samen $\pm$ 25.000). In Limburg daarentegen zijn er meer dan het dubbel van de beide Vlaanderen samen, met name 60.000.

De grootste groepen bevinden zich echter in Henegouwen (bijna 200.000), in Brabant (170.000) en in Luik (125.000).

Het vreemdelingenprobleem in België is, behoudens voor Limburg, een Waals probleem, vooral een probleem voor Henegouwen en Luik.

De grote groep vreemdelingen in Brabant is relatief klein, in verhouding tot de autochtone bevolking.

Bekijkt men de samenstelling van deze vreemde groep, dan ziet men dat de aangroei bijzonder sterk geworden is sinds 1961.

Wanneer in 1947 ongeveer 350.000 vreemdelingen in ons land waren (367.617) dan waren er bij de telling van 1961 ongeveer 450.000, dus 100.000 meer (453.393) en dan waren er in 1966 ongeveer 650.000 (656.345).

Dit is nog eens 200.000 meer. Het aantal is praktisch verdubbeld sinds 1947. De immigratie als probleem heeft derhalve in de jongste tijd, door de gewone morfologische structuur van wat we zouden kunnen noemen vreemdelingendichtheid in ons land een prangend karakter gekregen.

3. Deze inwijking, gesteund op economische noodzaak, krijgt door deze geografische spreiding een bijzonder latente functie, met name het op peil houden van de Waalse bevolking. Dit is vooral waar als men rekening houdt met de leeftijdsopbouw van de vreemdelingen, zoals we deze hoger hebben geschetst.

Deze latente functie is manifest geworden door het rapport Sauvy (1962), u wel bekend, dat voorstelt de Waalse demografische structuur gezond te maken door 10.000 vreemde arbeiders per jaar in Wallonië aan te trekken. Deze arbeiders zouden bovendien moeten vergezeld zijn van hun gezinnen wat neerkomt op 30.000 inwijkelingen per jaar.

Sauvy voorziet hierbij zowel een bevolkingspolitiek gericht op de totale bevolking dan wel op de actieve bevolking.

Men ziet hier onmiddellijk hoe hier een immigratie zou tot stand komen, niet op economische maar op demografische grond gestoeld.

Sauvy voorziet hierbij zowel een bevolkingspolitiek gericht op de totale bevolking dan wel op de actieve bevolking.

Bekijken wij de huidige samenstelling van de vreem-

delingengroep in België. De vreemdelingen in ons land zijn voor de helft Italianen en Polen (vooral Italianen 44 %, Polen 7 %; samen 51 %). Voor een kwart Fransen en Nederlanders, vrij gelijkmatig verdeeld, respectievelijk 13,5 % en 11 %. Het overige kwart zijn allemaal kleine groepjes: Spanjaarden ± 4 %, Duitsers ± 4 %, Britten ± 3 %, Grieken ± 3 %, Luxemburgers ± 2 %, vaderlandlozen ± 2 %. De Joegoslaven ± 1 %. Overige kleine groepjes zijn Turken, Noord-Afrikanen en nog andere, allen beneden 1 %.

Deze opdeling naar nationaliteit heeft inzake demografische karakteristieken groot belang. Inderdaad, de vreemdelingen in ons land die een Belgische vrouw huwen en de vreemde vrouwen in ons land die een Belgische man huwen, of duidelijker uitgedrukt, de Belgen die met een vreemdeling huwen, huwen, in volgorde van belangrijkheid Fransen en Françaises, Italianen en Nederlanders.

Hierbij dient te worden aangemerkt dat de Fransen en de Nederlanders die in ons land verblijven eer met Belgen huwen dan met eigen landgenoten, terwijl de Italianen meer met Italiaansen huwen dan met Belgen. Dit onderscheid is bijzonder belangrijk, omdat dit wijst op een gedifferentieerde huwelijksmarkt voor de vreemde en autochtone bevolking.

Men zou hier kunnen spreken van ethnocentrisme. De vraag is evenwel of dit ethnocentrisme vooral voorkomt bij de autochtone bevolking dan wel bij de vreemdelingen zelf.

De cijfers wijzen er in elk geval op dat ook binnen de groep van de vreemdelingen een grote differentiatie bestaat, en dat Fransen en Françaises, Nederlanders en Nederlanders, minder als vreemdelingen worden aangezien dan bijvoorbeeld Italianen die op hun beurt, althans gemeten aan het criterium van het internubium (gemengd huwelijk inzake ethnïe) minder vreemd zijn nog dan bijvoorbeeld Spanjaarden of Turken.

4. Is het immigratiebeleid gesteund geweest op economische rationaliteit, dan heeft het, zoals we hebben gemerkt, demografische repercussies gehad, die echter pas een tiental jaar terug nadrukkelijk werden onderkend.

Het komt mij voor dat men momenteel vooral de sociale implicaties van de immigratie onder ogen dient te nemen. De grote immigratie van vreemdelingen in ons land is inderdaad niet gelijkmatig verdeeld geworden over de verschillende beroepsgroepen, maar vooral gericht geweest op de laagste beroepen in de samenleving, niet alleen wat het inkomen betreft, maar wat betreft het sociaal aanzien.

In zeker opzicht zou men kunnen stellen dat de vreemdelingen, juist door het feit dat zij werden aangetrokken als benodigde arbeidskracht voor de basisindustrie, in feite dienden om een tekort aan arbeidskracht op te vullen in de onderste laag van de ongeschoolde arbeid.

De vreemdelingen zelf, vooral deze aangetrokken door de bewuste immigratie-politiek, werden vooral gerecruiteerd uit de werklozen en de onder-gesalarieerden uit het land van herkomst. Vanaf 1947 kwamen de meerderheid van de Italiaanse immigranten uit de rurale streek. Vanaf 1966 kwamen deze Italianen vooral uit Zuidelijk Italië en de daarrond liggende eilanden die tot de ontwikkelingsgewesten van Europa kunnen gerekend worden. We krijgen hier dus een vorm van landvlucht zoals we gekend hebben in ons land op het einde van vorige eeuw.

Uit een onderzoek in Luik in 1963 gehouden bleek dat 87 % van de Spanjaarden naar België gekomen waren uit louter materiële motieven: verbetering van de levensvoorwaarden. Omgekeerd, verlaten van een materieel ellendige situatie.

Hier terug zouden wij een vergelijking kunnen maken

met de uitwijking van Vlamingen naar Amerika op het einde van vorige eeuw.

Vatten wij samen:

De vreemde arbeidskrachten in ons land, aangetrokken door het vooruitzicht van lotsverbetering, komen in België in de laagste bevolkingsgroep terecht.

Ze worden ook in vele gevallen alleen als dusdanig en uit economische noodzaak aanvaard of getolereerd. Stijging op de maatschappelijke ladder, de individuele beroeps carrière is niet voorzien.

Dit zijn nochtans factoren die nodig zijn om de individuele integratie te bevorderen. Bij gebrek aan integratie valt de immigrant terug op de ethnische groep waartoe hij behoort.

Dit is dan nog maar het individuele aspect. Het groepsaspect lijkt mij persoonlijk nog belangrijker. De immigratie, ik herhaal het, gesteund op de import van goedkope arbeidskracht, heeft geen rekening gehouden met de aard van de bevolkingsgroep die werd aangetrokken, noch met de localisatie van deze bevolkingsgroep in de Belgische gemeenschap.

Uit het promotie-proefschrift van dr. Beda Claes, betreffende de integratie van Italiaanse en Poolse mijnwerkers in Limburg, bleek in 1961 reeds dat de integratie tussen Limburgers en Polen veel beter verliep dan tussen Polen en Italianen. Ik citeer: « Tot de assimilatie-fase moeten we 2 tot 6 % Italiaanse immigranten rekenen met gezin in België, 32 à 64 % Polen ».

Claes schrijft o.m. « De Limburgers hebben een uitgesproken voorkeur voor Duitse en Poolse immigranten. Minder voor Italianen, en een duidelijke antipathie voor Spanjaarden en Grieken ».

Toch werden na het verschijnen van dit proefschrift vooral Italianen aangevoerd.

5. De gehele problematiek van de vreemdelingen komt in wezen neer op de problematiek van de integratie, niet enkel van deze individuele personen, maar van gans deze groep in onze samenleving.

Totnogtoe dacht men dat de immigratie functie was van:

- 1) de openheid van de samenleving die de vreemdelingen opneemt;
- 2) de geringe graad van gehechtheid der immigranten aan de thuisgemeenschap;
- 3) de gelijkenis tussen het immigratie- en het emigratieland.

In de jongste tijd echter is men tot de conclusie gekomen, zij het een voorlopige conclusie, dat de enige reëel-betekenisvolle factor is de openheid van de samenleving. Dit wil zeggen dat de integratie vooral bevorderd wordt, niet zozeer door de gesteltnis en de gelijkenis van de inwijkelingen, dan wel door de ingesteldheid en vooral de praktische maatregelen van het immigratieland. De wijze waarop de vreemdelingen worden opgevangen, de maatschappelijke begeleiding ervan en het geven van dezelfde kansen als aan de autochtone bevolking werken bijzonder integrerend. Vormen van discriminatie zoals inzake loon werken bijzonder sterk allerlei ghetto-verschijnselen in de hand.

Naar een onderzoek van Rose heeft ons land in dit opzicht nog veel te leren van Nederland en Zweden.

Anderdeels hebben wij in deze voorsprong op Frankrijk en Duitsland.

Het komt mij voor dat de maatschappelijke begeleiding van deze vreemdelingen in overleg tussen het departement van Gezin en Cultuur een aanvang dient te nemen.

BEKNOPTE VERSLAGEN OVER DE WERKZAAMHEDEN VAN DE SECTIES

Sectie « Vreemdelingenpolitie »

Het kan moeilijk ontkend worden dat het gebruik van macht of de hechtenis met het oog op de gedwongen uitvoering van een maatregel tot verwijdering van het land, waarvan sprake in art. 7 van de wet van 28 maart 1952, een vrijheidsberoving is in de zin van art. 5 van de Europese Rechtsconventie. Immers, art. 5, 1° litt. b voorziet als vrijheidsberoving het geval waarbij de betrokkene is gearresteerd of gevangen wordt gehouden... teneinde de nakoming van een door de wet voorgeschreven verplichting te verzekeren. Daarenboven voorziet litt. g van hetzelfde artikel als vrijheidsberoving het geval van arrestatie of gevangenhouding van personen teneinde hen te beletten op onrechtmatige wijze het land binnen te komen, of indien tegen hen een uitwijzingsprocedure hangende is.

Derhalve heeft de betrokken vreemdeling het recht om voorziening te vragen bij de rechter, overeenkomstig art. 5, 4° van de Europese Conventie.

Deze rechter is enkel bevoegd om te oordelen over de wettigheid van de vrijheidsberoving. Hij mag dus niet oordelen over de wettigheid van de verwijderingsmaatregel zelf. Derhalve kan deze voorziening slechts zelden enig praktisch nut hebben.

Terwijl men traditioneel meende dat tegen de maatregelen tot verwijdering van het grondgebied, genomen op grond van art. 10 van de wet op de landloperij (W. 27 nov. 1891), geen beroep mogelijk was, zouden deze maatregelen nochtans voor beroep bij de Raad van State vatbaar zijn, gezien de recente evolutie in de rechtspraak (zaak Dubois, 1967). Nochtans is er nog geen enkel arrest dat dit komt bevestigen.

De sectie was van oordeel dat de rechtsbescherming van de vreemdeling voor de Raad van State illusoir zou kunnen zijn, gezien de lange tijd (gemiddeld anderhalf jaar) die tussen de indiening van het verzoekschrift en de uitspraak verloopt. Nochtans meende men dat het niet opportuun zou zijn door de instelling van een beroep bij de Raad van State, de uitvoering van het verwijderingsbesluit te laten schorsen. Voorgesteld wordt een vorm van kortgeding bij de Raad van State te organiseren die de besluiten van de Vreemdelingenpolitie binnen een efficiënte tijdslimiet zou behandelen. Als termijn werd 1 maand vooropgesteld, analoog met de maximumtermijn van de hechtenis, voorzien bij art. 7 van de wet, in geval van gedwongen uitvoering van een verwijderingsmaatregel.

Wat de formele motivering van de terugwijzings- of uitzettingsbesluiten betreft zal het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 28 maart 1952 (reeds gewijzigd bij de wet van 30 april 1964) tegemoet komen aan de Richtlijn van E.E.G.-Raad dd. 25 februari 1964, die stelt dat de redenen van openbare orde, openbare veiligheid of volksgezondheid, die ten grondslag liggen aan een op hem betrekking hebbend besluit, ter kennis moeten gebracht worden aan de betrokkene. Inderdaad, het nieuwe wetsontwerp maakt de Commissie van Advies voor vreemdelingen bevoegd t.a.v. verwijderingsmaatregelen genomen tegen onderdanen van de E.E.G.-lidstaten. Art. 4, lid 1 van het K.B. van 18 juni 1964, dat de rechtspleging regelt van de Commissie van Advies voor vreemdelingen, bepaalt dat de gegevens die worden aangevoerd tot staving van de uitzettingsmaatregel in een uiteenzetting worden opgenomen en ter kennis worden gebracht van de vreemdeling.

De vraag of het onderscheid vreemdeling - nationale

onderdaan nog zin heeft, werd bij tijdgebrek slechts even aangeraakt. Het onderscheid in de vreemdelingenreglementering tussen onderdanen van de E.E.G. en andere vreemdelingen werd een logisch gevolg genoemd van de toekomstige Europese politieke configuratie.

De sectie heeft zich ook afgevraagd of een staat door het verlenen van politiek asiel niet de plicht opneemt om voor deze politieke vluchtelingen te zorgen als voor zijn eigen onderdanen, daar deze vreemdelingen in bepaalde gevallen door het verkrijgen van politiek asiel ipso facto hun vroegere nationaliteit verliezen. Op deze mensen zou de vreemdelingenreglementering niet meer van toepassing mogen zijn, daar zij soms in een juridisch vacuüm terecht komen en in geen enkel land meer mogen verblijven.

*Lieven Lambrecht
Prosper Van Helmont*

Sectie « Burgerlijke en Politieke rechten »

Wat de burgerlijke rechten betreft, is de situatie van de vreemdeling quasi gelijk aan die van de Belgische onderdaan, terwijl dit voor de politieke en publieke rechten veel minder het geval is. In de Universele Verklaring en in de Europese Conventie vinden we de artikelen die voor de behandeling der vreemdelingen van groot belang zijn, alsook in de Belgische Grondwet, waarin artikel 6 en artikel 128 van primordiaal belang zijn.

Door de Belgische Wetgever worden aan de vreemdelingen hier te lande geenszins de meest fundamentele persoonlijkheidsrechten, zoals huwelijkscontracten, erfenissen e.d. ontzegd. Verder worden vele dezer rechten door regelen van internationaal privaatrecht geregeerd. België kent een van de gunstigste politieke t.a.v. de vreemdelingen en deze laatste kunnen wat de burgerlijke rechten aangaat, en weliswaar in mindere mate wat de politieke rechten betreft, zich beroepen op de voorzieningen die in beide voornoemde gevallen ter beschikking van de vreemdelingen staan.

Nochtans moet onderstreept worden dat de vreemdeling in ons land steeds als een gast wordt aangezien en aldus zich dient aan te passen aan de bestaande maatschappijstructuren; zo wordt de beknotting van enige politieke activiteit vanwege vreemdelingen aan strenge restricties onderworpen en als dusdanig normaal geacht.

Verder valt op te merken dat de vreemdelingen in vele gevallen het recht op politieke rechten niet zozeer wensen, te meer daar zij nog sterk met het land van herkomst verbonden blijven, en anderzijds hier toch tijdelijk tewerk gesteld zijn. Het probleem der vreemde arbeiders in ons land zou dan ook veel doelmatiger en efficiënter kunnen worden opgelost door een ontwikkelingspolitiek op internationaal vlak: alle landen zouden eenzelfde infrastructuur moeten krijgen opdat het zo begeerde beginsel « werk in eigen streek » ook voor vreemdelingen gewaarborgd worde.

Tenslotte wordt geconstateerd dat het wettelijk althans, zeer moeilijk blijft bepaalde door particulieren bedreven discriminaties t.a.v. de vreemdelingen te verbieden (cfr: de huisvestingsproblemen).

*Anton Claessens
Jan Ingelbrecht
Eddy Leclair*

Sectie « Politiek asiel »

Dat België een vrij open politiek voert t.a.v. vluchtelingen blijkt uit de ruime toepassing van het begrip 'vluchteling', uit de delegatie van de bevoegdheid om de vluchtelingen te erkennen, die België heeft verleend aan de Hoge Commissaris voor vluchtelingen van de V.N., en uit het vrij gunstig statuut dat België aan de vluchtelingen verleent.

Dit mag ons nochtans niet weerhouden de opmerkingen te maken die gepast voorkomen :

1. Op een aantal punten heeft de administratieve praktijk de wetteksten voorbijgestreefd. Het lijkt wenselijk de goede praktijken in wetteksten te bestendigen.

a) Het betreft een verruiming van de definitie van « vluchteling » tot de nauwe bloedverwanten van de vluchteling van wie zij economisch afhankelijk zijn.

b) Ook dient vervolging omwille van een politiek misdrijf in de wet te worden opgenomen als aanvaarde reden om tot vluchteling te worden erkend.

c) Tenslotte lijkt het wenselijk de wet aan te passen aan de soepele erkenningsprocedure van de praktijk, die zich niet houdt aan de te korte wettelijke termijnen van aanbidding, evenmin als aan de bepaling dat de kandidaat-vluchteling rechtstreeks moet komen uit het land waar hij vervolgd wordt.

2. Op de sectie 'politiek asiel' werden een aantal opties genomen.

a) Waarom zou niet een jurisdictionele instantie recht spreken over betwistingen inzake erkenning van een vluchteling ?

b) Ter grotere bescherming van de vluchtelingen lijkt het wenselijk hun vóór een uitzettingsbeslissing de gelegenheid te geven zich voor een beslissend orgaan te verdedigen i.p.l.v. voor de louter raadgevende commissie voor vreemdelingen (Zie de Conventie van Genève van 28 juli 1951 betreffende het statuut van de vluchtelingen, wet van 26 juli 1953, art. 32, 2).

c) Beter dan dat elke staat van zijn misdadige vluchtelingen « heimatlozen » maakt door hen uit te zetten zonder dat zij elders worden aanvaard, lijkt het dat elke staat hen bij zich houdt.

d) In het kader van een zo groot mogelijke gelijkstelling van vluchtelingen met eigen onderhorigen, lijkt het een overvloedige formaliteit de vereiste van de arbeidskaart te handhaven, die de vluchtelingen toch niet kan worden geweigerd om economische motieven.

3. Twee juridische problemen die in de sectie onopgelost zijn gebleven, betreffen :

— het recht van de asielerlenende staat om, i.p.l.v. de staat van herkomst, aan de vluchtelingen diplomatieke bescherming te verlenen tegen derde staten ;

— het effect dat het inschakelen in de grondwet van een art. 128 bis, dat een recht op asiel consacreert, zou hebben op de jurisdictionele bescherming van de vluchteling.

Bruno Van Dorpe
Paul Van den Hove

Sectie « De uitlevering »

Na een korte inleiding over het Belgisch uitleveringsrecht, waarvan de basisprincipes terug te vinden zijn in de wet van 15 maart 1874, werd vooral aandacht besteed aan de situatie die gecreëerd werd na het tot stand komen van het Benelux-verdrag (van kracht sinds 11 oktober 1967) en de Europese overeenkomst over de uitlevering, die echter nog niet door België werd geratificeerd.

De discussie die hierna volgde spitste zich vooral toe op

twee punten, namelijk « het begrip politiek misdrijf » en « de niet-uitlevering van eigen onderdanen ».

Wat het politiek misdrijf betreft, werd vooreerst getracht een antwoord te zoeken op de vraag of het al dan niet wenselijk was dit begrip wettelijk te definiëren of minstens een aantal criteria voorop te stellen, ten einde meer rechtszekerheid te bekomen. De sectie was van oordeel dat een wettelijke definitie utopisch was, maar dat het toch wenselijk zou zijn een aantal criteria voorop te stellen. In dit kader werd verwezen naar par. 2 van de Europese overeenkomst, waarin verboden wordt uit te leveren wanneer het verzoek ertoe strekt iemand te straffen of te vervolgen op grond van overwegingen die betrekking hebben op het ras, de godsdienst, de nationaliteit en de politieke overtuiging.

Toen gevraagd werd of men op de regel van niet-uitlevering wegens politieke misdrijven, een uitzondering moest maken in Beneluxverband, was de vergadering van oordeel dat een veralgemening van het principe, zelfs in Beneluxverband, te gevaarlijk zou zijn, maar dat uitlevering wel moest toegelaten worden voor misdrijven tegen de uitwendige veiligheid van de Staat, zoals dit indertijd door de commissie was voorgesteld.

Deze nuance werd echter door de sectie niet gemaakt toen het ging over de « niet-uitlevering van eigen onderdanen ». Vrijwel unaniem werd betoond dat in Benelux geen eigen onderdanen konden worden uitgeleverd. Men zag in de huidige regeling een gebrek aan vertrouwen tussen de drie landen.

Als slot van deze bespreking mogen wij misschien onze spijt erover uitdrukken dat er in het Europees uitleveringsrecht op het gebied van de unificatie nog weinig resultaten zijn. Bvb. militaire delicten worden uit het bilateraal uitleveringsrecht geweerd : in het Beneluxverdrag is uitlevering daarvoor wel toegelaten, terwijl dit weer geweigerd wordt in de Europese overeenkomst.

Georges Thuysbaert

Sectie : « Diplomatieke bescherming »

De sectie « diplomatieke bescherming » heeft, na een algemene inleidende beschouwing, de klassieke voorwaarden tot het verlenen van deze bescherming onderzocht, en hierbij vastgesteld dat er niet zonder meer een algemeen geldende reglementering terzake kan worden gevonden. Duidelijk bleek dat de diplomatieke bescherming een aangelegenheid is van staten zonder inspraak van het individu, hetgeen door menig lid van de vergadering als gerechtvaardigd werd aangezien. Het feit dat een aantal individuen hoegenaamd niet voor diplomatieke bescherming in aanmerking komen werd, zonder dat een oplossing werd gevonden, bepaald in discussie gesteld.

De bespreking leidde verder tot de splitsing van de inhoud, al naargelang de nadruk werd gelegd op het beschermen van humanitaire dan wel het beschermen van economische rechten. In een uiterst vinnige discussie werd een studievoorstel van de preadviseur onderzocht, hetwelk ertoe strekte de klassieke diplomatieke bescherming om te buigen, althans voor de bescherming van de economische rechten, tot een stelsel waarbij de staat zijn onderdanen-investeers in het buitenland rechtstreeks en zelf zou verzekeren, zodat in geval van inbreuk op de verworven rechten der enkelingen, deze enkelingen onmiddellijk en volledig vergoed zouden worden, terwijl de staat of het internationale organisme, dat de garantie verleende, zou gesubstitueerd worden in de rechten van de enkeling. Dit zou mogelijk een aanmoediging zijn voor de Europese industrie om het risico te nemen te investeren in de ontwikkelingslanden.

Eddy Van Camp

Sectie « Vrij verkeer der werknemers in de E.E.G. »

Na de inleidende referaten en een korte bespreking der voorgestelde vraagpunten, ging de sectie « vrij verkeer van werknemers in de E.E.G. » spoedig over tot het eigenlijke debat. Een levendige discussie ontspon zich over de vraag of het vrij verkeer — in de optiek van het verdrag van Rome — hoofdzakelijk een sociale of een economische bedoeling heeft. Vrijwel algemeen was men de mening toegedaan dat het vrij verkeer voornamelijk een economisch doel beoogt maar toch met belangrijke, gewilde sociale implicaties. Over de omvang en de ondergeschiktheid van deze sociale gevolgen aan het economisch doeleinde liepen de meningen echter vrij sterk uiteen. In de loop van het debat werd verder aangestipt dat de arbeidersmigratie in se een abnormaal verschijnsel van een liberale economie is, veroorzaakt door een gebrek aan regionale ontwikkeling. In deze optiek is het vrij verkeer een lapmiddel om dit weliswaar weinig wenselijke maar toch veel voorkomende verschijnsel zo vlug mogelijk te laten verlopen, terwijl eigenlijk de volle aandacht moet besteed worden aan regionale ontwikkeling. Mogelijke andere betekenissen van vrij verkeer en arbeidersmigratie in het algemeen zijn: een vorm van ontwikkelingshulp — wat door velen als hypocriet werd bestempeld — en een factor voor demografische vernieuwing (cfr. rapport Sauvy).

Hierbij aansluitend werd de vraag behandeld of een discriminatie tussen werknemers uit E.E.G.-landen en derde landen gerechtvaardigd is. Vrijwel unaniem concludeerde men dat een dergelijke discriminatie op zichzelf te verantwoorden is, gezien mogelijke economische beperkingen, maar dat een discriminatie door een arbitrair hanteren van wettelijke bepalingen volgens de economische conjunctuur te verwerpen is.

Het werd de groep spoedig duidelijk dat een strikt -juridische discussie de eigenlijke problematiek zou voorbijgaan indien geen rekening werd gehouden met haar sociaal-psychologische aspecten. Er werd vastgesteld dat de vreemde werknemers (en de vreemdelingen in het algemeen) te weinig in onze maatschappij geïntegreerd zijn; over de gewenste graad van integratie was men het echter oneens: volgens sommigen wilden de vreemdelingen zich zoveel mogelijk als aparte groep affirmeren, volgens anderen is een zo groot mogelijke integratie wenselijk.

Tot slot ging men over tot concrete voorstellen ter verbetering van de toestand der vreemde werknemers. Sommigen zagen alle heil in de vakorganisaties; dit werd echter onvoldoende geacht. Meer mogelijkheden zou een betere organisatie, door de overheid geleid, van regionale onthaalcentra bieden die voor een permanente sociale begeleiding der vreemdelingen kunnen instaan. Deze centra zijn belast met de zorg voor alfabetisatie, onderwijs, taalkursussen, huisvesting, vrijetijdsbesteding... De inspraak in het gemeentelijk leven kan verbeteren door de oprichting van meer op zijn minst consultatieve gemeenteraden zoals er thans reeds drie bestaan, waaronder bvb. te Heusden. Dergelijke voorbeelden gegeven door mensen uit de praktijk vormden een belangrijke aanvulling én correctie op de technisch-juridische referaten.

Samenvattend kan men zeggen dat de nationale en internationale reglementering onvoldoende is tot oplossing van het probleem der vreemde werknemers, indien ze niet gepaard gaat met een beter onthaal, een permanente begeleiding en meer inspraak van de vreemde werknemers, die nu nog al te vaak een sociaal minderwaardige positie innemen.

Sectie « De vrije vestiging van zelfstandigen »

De E.E.G.-richtlijnen m.b.t. de vrije vestiging van zelfstandigen en het vrij verkeer van diensten komen slechts moeilijk tot stand; hun uitwerking in de nationale rechtsorden geschiedt nog trager. Dit is te verklaren door de soms enorme verschillen die bestaan tussen de nationale reglementeringen inzake de opleiding tot en de uitoefeningsvoorwaarden van de meeste beroepen. Misschien zijn ook de terughoudendheid die tegenover het vrij verkeer van zelfstandigen bestaat en het tekort aan enthousiasme voor dit aspect van de E.E.G. oorzaak van de achterstand op gebied van de vrije vestiging: wij lijken de concurrentie van buitenlandse zelfstandigen te vrezen, en willen, zolang de wetgevingen van de zes E.E.G.-landen niet gecoördineerd zijn, onze nationale markt niet openstellen, onder het voorwendsel dat België, met zijn weinig beroepsreglementeringen zou overspoeld worden door minder bekwame beroepsbeoefenaars. Mag men echter niet verwachten dat de consument, zoals hij dat nu ook doet, zelf wel de goede elementen zal weten uit te kiezen, en dat de anderen bij gebrek aan cliënten wel zullen verdwijnen? In ieder geval zal, tengevolge van de vrijheid van vestiging, voor degenen die in België een beroep doen op prestaties van zelfstandigen, een grotere keuzemogelijkheid bestaan; dit werkt zeker in hun voordeel! Vrije vestiging moet trouwens ook vanuit een tweede standpunt benaderd worden: de E.E.G.-artikelen geven ons de mogelijkheid om zelf naar het buitenland te gaan en daar een beroep uit te oefenen.

De uitbreiding van de arbeidsmogelijkheden der Belgische zelfstandigen over het grondgebied van de vijf andere E.E.G.-lidstaten is in elk geval een meer positieve reactie op het E.E.G.-verdrag dan de verdediging van de kleine Belgische markt tegen eventueel minder bekwame onderdanen uit de andere lidstaten!

Vrij dienstenverkeer lijkt gemakkelijker te kunnen verwezenlijkt worden en ook minder bezwaren op te roepen bij de Belgische zelfstandigen, die in een casuele dienstverlening blijkbaar niet een even grote bedreiging van hun persoonlijke belangen zien als in de permanente vestiging van vreemdelingen. Vóór de inwerkingtreding van het E.E.G.-verdrag werden trouwens reeds bepaalde diensten vrij over de grenzen heen gepresteerd. Daarom zou het misschien lonender zijn indien eerst aan de realisatie van het vrij dienstenverkeer werd gewerkt. Tot nu toe echter vaardigde de Raad telkens gelijktijdige richtlijnen uit voor de vestiging en voor de dienstverlening van een bepaald beroep.

Veel aandacht wordt besteed aan de vrije beroepen, waar het probleem van de erkenning der diploma's zeer belangrijk is. Een aanvullend examen in het land van vestiging, wanneer het diploma van het land van herkomst niet volledig gelijkwaardig is, schept weer de mogelijkheid tot discriminatie tegenover vreemdelingen en kan bijgevolg niet aanvaard worden.

Verder rijst nog de concrete vraag of vrije vestiging aan advocaten moet worden ontzegd omdat zij bij gelegenheid kunnen bekleed worden met openbaar gezag (art. 55, 1°). Het feit dat een advocaat in België uitzonderlijk kan geroepen worden om de rechtbank te vervullen vormt slechts een klein aspect van zijn beroep, niet belangrijk genoeg om de advocatuur in haar geheel aan de E.E.G.-vestigingsregeling te onttrekken. Advocaten uit andere E.E.G.-landen zullen zich bijgevolg vrij in België mogen vestigen, zonder echter ooit een rechter te kunnen vervangen.

Men kan zich afvragen of de discussies betreffende de gelijkwaardigheid der diploma's, de coördinatie der beroepsuitoefeningsvoorwaarden enz. nog veel practisch nut

hebben vermits binnen afzienbare tijd, nl. op 1 januari 1970, de overgangperiode die het verdrag voorzien had, zal verlopen zijn. Hoogst waarschijnlijk worden de E.E.G.-vestigingsartikelen, die tot dan toe slechts indirect uitwerking hadden langs de Algemene Programma's en de richtlijnen om, op dat ogenblik self executing. In dat geval hebben de E.E.G.-onderdanen een subjectief recht op vrije vestiging, ongeacht het feit of de nationale wetgevingen al of niet zullen gecoördineerd zijn. Of de particulariseren dit recht in de praktijk van een staat zullen kunnen afdwingen, zal de toekomst moeten uitwijzen.

Hans Van Houtte
Vera Van Poppel

Sectie « De dubbele belasting »

In deze sectie kwam de vreemdeling als zodanig niet ter sprake. Het fiscaal recht werkt niet met begrippen als nationaliteit, vreemdeling. Enkel de « fiscale woonplaats » wordt in aanmerking genomen voor het bepalen van de personele toepassingsfeer van de fiscale wet. Voor wat betreft de inkomstenbelastingen, waartoe de sectie zich in hoofdzaak beperkte, ligt het fiscaal statuut van de vreemdeling derhalve verweven doorheen de diverse categorieën, die eigen zijn aan het fiscaal recht, namelijk de personenbelasting, de vennootschapsbelasting, de rechtspersonenbelasting en de belasting der niet-verblijfhouders.

In de referaten (H. Causy en G. Demaere) werd dan ook gepoogd een kort overzicht te geven van het *internationaal fiscaal recht* of internationaal fiscaal conflictenrecht. Kwamen achtereenvolgens ter sprake : de algemene beginselen zoals die te vinden zijn in het algemeen volkenrecht en de algemene rechtsbeginselen, de eenzijdige Belgische regeling over de toepassingsfeer van de fiscale wet zoals vervat in het W.I.B. en zoals geïnterpreteerd door rechtspraak en administratie, en tenslotte de bestaande bilaterale verdragen, door België gesloten tot vermindering van de internationale dubbele belasting.

De discussie splitste zich dan ook uit in twee delen : de kritiek van de beginselen en de kritiek van de technieken.

Op het stuk van de beginselen werd er op gewezen dat het soevereiniteitsbeginsel der staten nog steeds centraal staat in het internationaal fiscaal recht. De vraag rijst of uit het oogpunt van de billijkheid geen correctie moet aangebracht worden aan dit beginsel van soevereine

taxatie door de verschillende nationale wetgevingen. Concreet stelt het probleem zich zo : welke rechtsbescherming bestaat voor het individu (of de vennootschap) die zich door het spel der internationale dubbele belasting op kennelijk onbillijke wijze behandeld ziet ?

Moeten de staten niet een deel van hun soevereiniteit afstaan om aan een *internationaal arbitrage-instantie* de bevoegdheid te geven klachten van belastingplichtigen te ontvangen met betrekking tot onredelijke internationale dubbele belasting of met betrekking tot de interpretatie van de bestaande verdragen. Een dergelijke procedure is de lege ferenda onmiskenbaar wenselijk.

De vermindering van internationale dubbele belasting door het sluiten van bilaterale verdragen komt ongetwijfeld aan de eis van billijkheid tegemoet maar in de praktijk hebben deze verdragen eerder tot doel belastingontduiking te verhinderen dan wel dubbele belasting te vermijden.

Wat betreft de technieken werd vooreerst gewezen op het bijzonder probleem dat gesteld wordt door het sluiten van verdragen tot vermindering van dubbele belasting met de ontwikkelingslanden. Aangezien er slechts een flux in één richting plaatsgrijpt van kapitaal en personeel van geïndustrialiseerde landen naar de ontwikkelingslanden zal er van wederkerigheid geen sprake kunnen zijn. De gegeerde clausule van wederkerige toekenning van voordelen is hier inadekwaat. Hierbij aansluitend kan trouwens de vraag gesteld worden of de methode van het sluiten van bilaterale verdragen niet überhaupt moet herdacht worden. Als ideaal streefobject werd gesteld dat de staten multilaterale verdragen zouden sluiten die er zouden toe strekken de belastingsdruk redelijk te verdelen en de opbrengst door een supranationaal organisme te laten uitdelen aan de verschillende staten. De vraag volgens welke criteria dit laatste moest gebeuren bleef evenwel open.

Tenslotte werd de noodzaak gevoeld van een grotere eenvormigheid en klaarheid in de terminologie der verdragen tot vermindering van dubbele belasting. De concrete rechtspraktijk zou daar zeker mee gediend zijn. Moesten de staten ertoe komen een meer eenvormige terminologie tot stand te brengen, hetzij in het kader van een internationaal of supranationaal organisme, hetzij door het sluiten van verdragen, dan zou, aldus de mening van deze sectie, alvast een stap in de goede richting gezet zijn.

Herman Lousy
Guido Demaere

RECHTSpraak

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 23 januari 1969.

Eerste Voorzitter : M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever : M. De Bersaques.

Advocaat-generaal : M. Dumon.

Advocaten : Mrs. Van Ryn en Simont.

Verhogingsbeding. — Algemeen en onbeperkt beding van verhoging voor het geval van gerechtelijke invordering. — Nietig.

Het beding van een overeenkomst dat op algemene wijze en zonder beperking bepaalt dat een uit overeenkomst

verschuldigd bedrag zal worden verhoogd in geval van gerechtelijke vordering wegens niet-uitvoering van een verbintenis, is nietig, als strijdig met de openbare orde, en kan derhalve geen enkel gevolg hebben.

N.V. Garage Moreau-Thomasi en Cie e.a.
t./N.V. Fibelsius.

Gelet op de bestreden arresten, op 16 juni 1966 en 14 december 1967 door het Hof van beroep te Luik gewezen ;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 6, 1131, 1133, 1226, 1227, 1229, 1230, 1231 van het Burgerlijk Wetboek, 2, lid 2, van het decreet van 20 juli

1831 op de drukpers, 7 en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest van 16 juni 1966 beslist dat het strafbeding vervat in artikel 5 van de tussen partijen gesloten overeenkomst van kredietopening, luidens hetwelk, volgens de vaststellingen van de feitenrechter « in alle gevallen waarin het nodig is enigerlei procedure te voeren om de terugbetaling van de verschuldigde bedragen te verkrijgen, deze automatisch verhoogd zullen worden met 20 procent... », geoorloofd is, op grond enerzijds dat het « een sanctie is op een vrijwillige tekortkoming van de schuldenaar en dan ook niet kan worden gelijkgesteld met een verhoging van verzuimsrente », en anderzijds dat het « evenmin een « speculatie » is van de schuldeiser, die er in het onderhavige geval geen belang bij had een contract te verbreken dat hem de financiering verzekerde van alle handelsverrichtingen van de eerste gedaagde in hoger beroep » (hier eerste eiseres), en doordat het arrest van 14 december 1967 dientengevolge de eiser veroordeeld heeft om overeenkomstig genoemd artikel 5 aan verweerster een schadevergoeding van 200.000 frank te betalen en hem bovendien in alle kosten heeft verwezen.

terwijl een dergelijk beding dat in algemene bewoordingen bepaalt dat, als schadevergoeding, het geleende bedrag met twintig procent verhoogd wordt onder de enkele voorwaarde dat de schuldeiser ertoe gebracht wordt enigelei procedure te voeren om de terugbetaling van het geleende te verkrijgen, volgens de conclusie van de eisers, in strijd is met de openbare orde, in zover luidens de eigen bewoordingen van dit beding, uit een rechtsvordering voor de schuldenaar « automatisch » de verplichting tot betaling van de verhoging volgt, onverschillig of diens verweer al dan niet redelijk en aannemelijk is, en het aldus ieders recht om verweer te voeren miskent; zodat, door te beslissen dat zodanig beding geoorloofd was en gevolg moest hebben zodra het vast stond dat de eisers zich schuldig hadden gemaakt aan contractuele tekortkomingen naar aanleiding waarvan verweerster de overeenkomst van kredietopening heeft opgezegd en de rechtsvordering tot terugbetaling van het saldo der lening heeft ingesteld, de bestreden arresten de in het middel vermelde artikelen 6, 1131, 1133, 1226 van het Burgerlijk Wetboek, 2, lid 2, van het decreet van 20 juli 1831 en 7 van de Grondwet hebben geschonden; de hierboven aangegeven gronden van het arrest van 16 juni 1966 waarop de feitenrechters het geoorloofd karakter van genoemd beding hebben gerechtvaardigd ten aanzien van de midde-len, door de eisers afgeleid uit de schending van de artikelen 1907, lid 3, en 1907 ter van het Burgerlijk Wetboek, en van de goede zeden, althans geen antwoord verstrekken op het door de eisers bij conclusie voorgedragen middel luidens hetwelk genoemd beding eveneens ongeoorloofd was in zover het hun recht belemmerde om vrij hun verweer te voeren (schending van alle in het middel vermelde wettelijke bepalingen):

Overwegende dat het bestreden arrest van 14 december 1967 de eisers veroordeelt om, bij toepassing van artikel 5 van een tussen partijen gesloten overeenkomst, aan verweerster een bedrag van 200.000 frank te betalen;

Overwegende dat, volgens de vaststellingen van de feitenrechters, het genoemd artikel bedingt: « in alle gevallen waarin het nodig is een procedure te voeren om de terugbetaling van de verschuldigde bedragen te verkrijgen, zullen deze automatisch worden verhoogd met 20 procent... »;

Overwegende dat het bestreden arrest van 16 juni 1966 het beding van genoemd artikel geoorloofd verklaart op grond « dat het strafbeding waarvan de toepassing gevorderd wordt, in het onderhavige geval een sanctie is op een vrijwillige tekortkoming van de schuldenaar en dan ook niet kan worden gelijkgesteld met een eenvoudige verhoging van verzuimsrente...; dat bovendien het beding

evenmin een « speculatie » is van de schuldeiser, die er in het onderhavige geval geen belang bij had een contract te verbreken dat hem de financiering verzekerde van alle handelsverrichtingen van de eerste gedaagde in hoger beroep (hier eerste eiseres) »;

Overwegende dat die redenen het bestreden beschik-kend gedeelte niet wettelijk verantwoorden;

Dat nietig is, als strijdig met de openbare orde, en dienvolgens geen enkel gevolg kan hebben het beding van een overeenkomst dat op algemene wijze en zonder beperking, zoals hier geschied is, bepaalt dat een uit overeenkomst verschuldigd bedrag zal worden verhoogd in geval van gerechtelijke vordering wegens niet-uitvoering van een verbintenis;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt de bestreden arresten gewezen op 16 juni 1966 en 14 december 1967 in zover zij uitspraak doen over de toepassing van artikel 5 van de litigieuze overeenkomst en over de kosten;

Beveelt dat melding van dit arrest zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissingen;

Houdt de kosten aan opdat hierover zou worden beslist door de feitenrechter;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

NOOT. — Zie cass. 29 september 1967. R. W. 1967/68.

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 2 januari 1969.

Voorzitter: M. De Bersaques.

Raadsheer-verslaggever: M. Perrichon.

Advocaat-generaal: M. Colard.

Advocaat: Mr. Fally.

Levensonderhoud. — Staat van behoefte. — Vordering van vader tegen zoon uit eerste huwelijk. — Vader is zelf levensonderhoud verschuldigd aan tweede vrouw en kind.

Het levensonderhoud dat, naar luid van art. 208 B.W., slechts mag worden toegestaan naar verhouding van de behoeften van hem die het vordert en van het vermogen van hem die het verschuldigd is, omvat alles wat noodzakelijk is voor het leven, niet alleen van de schuldeiser van de uitkering tot onderhoud, maar ook van alle personen die ten laste zijn van deze laatste die, krachtens de wet, jegens hen levensonderhoud verschuldigd is.

Om de staat van behoefte van verweerder vast te stellen heeft de rechtbank wettelijk rekening gehouden met de verplichting die op hem rustte om in het onderhoud van zijn tweede echtgenote en van een kind uit het tweede huwelijk te voorzien, hoewel eiser, zijn zoon die uit een eerste huwelijk is geboren, jegens laatstgenoemden geen enkele verplichting tot uitkering van onderhoud had.

Leclerc t./ Leclerc.

Gelet op het bestreden vonnis, op 3 januari 1968 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Nijvel;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 205, inzonderheid paragraaf 1, 206 en 208 van

het Burgerlijk Wetboek, welk artikel 205 gewijzigd is bij artikel 2 van de wet van 20 november 1896,

doordat het bestreden vonnis, dat eiser, kind uit een eerste huwelijk van verweerder, veroordeelt om aan laatstgenoemde een uitkering tot onderhoud te betalen, ermee rekening houdt, om de staat van behoefte te bepalen, dat verweerder wettelijk verplicht is in het onderhoud van zijn tweede echtgenote en van een kind uit het tweede huwelijk te voorzien,

terwijl het levensonderhoud, dat overeenkomstig artikel 208 van het Burgerlijk Wetboek bestemd is om datgene aan de schuldeiser te verschaffen wat hij persoonlijk nodig heeft, niet kan worden vastgesteld op basis van de alimentatie- of onderhoudsverplichting die de schuldeiser zelf jegens een ander heeft; zulks inzonderheid het geval is wanneer, zoals ten deze, de personen die ten laste zijn van de schuldeiser niet de personen zijn die krachtens de artikelen 205 en 206 van het Burgerlijk Wetboek het recht hebben een uitkering tot levensonderhoud te vorderen van de onderhoudsschuldige van hun eigen schuldenaar; het onderhoudsverband immers niet zou kunnen leiden, door een uitbreiding van het begrip behoefte, tot de onrechtstreekse bekrachtiging van een principieel niet bestaande schuldvordering van levensonderhoud, dat is tot het onrechtstreeks opleggen aan verweerder van een verplichting die niet op hem rust:

Overwegende dat het bestreden vonnis eiser, die geboren is uit een eerste huwelijk van zijn vader, verweerder, veroordeelt om aan deze laatste op grond van artikel 205, paragraaf 1, van het Burgerlijk Wetboek een uitkering tot onderhoud te betalen;

Dat het vonnis, om de staat van behoefte van verweerder te bepalen, rekening houdt met de verplichting die wettelijk op hem rustte om in het onderhoud van zijn tweede echtgenote en van een kind uit het tweede huwelijk te voorzien;

Overwegende dat het levensonderhoud dat, naar luid van artikel 208 van het Burgerlijk Wetboek, slechts mag worden toegestaan naar verhouding van de behoeften van hem die het vordert en van het vermogen van hem die het verschuldigd is, alles omvat wat noodzakelijk is voor het leven, niet alleen van de schuldeiser van de uitkering tot onderhoud, maar ook van alle personen die ten laste zijn van deze laatste die, krachtens de wet, jegens hen levensonderhoud verschuldigd is:

Dat aldus de rechtbank, om de staat van behoefte van verweerder vast te stellen, wettelijk rekening heeft gehouden met de verplichting die op hem rustte om in het onderhoud van zijn tweede echtgenote en van een kind uit het tweede huwelijk te voorzien, hoewel eiser, zijn zoon die uit een eerste huwelijk is geboren, jegens laatstgenoemden geen enkele verplichting tot uitkering van onderhoud had;

Dat het middel naar recht faalt;

Over het tweede middel afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1315, 1349 en 1353 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het vonnis, bij de bepaling van de staat van behoefte van verweerder, erop wijst « dat uit de getuigenverhoren voor de eerste rechter, alsmede uit het door de deskundige Lacroix neergelegd verslag volgt dat gedaagde in hoger beroep enkel nog een netto-inkomen heeft van minder dan 3.000 frank en geen eigenaar is van de roerende of onroerende goederen »,

terwijl deze vaststelling onjuist is, aangezien verweerder een officieel pensioen van ongeveer 7.000 frank per maand geniet, waarvan ten onrechte de last van een door zijn echtgenote in haar eigen naam gesloten huurcontract is afgetrokken, hetgeen ten overvloede uit het verslag

van de deskundige Lacroix blijkt, waaruit volgt dat het vonnis niet regelmatig noch wettelijk met redenen is omkleed:

Overwegende dat het middel, — dat niet betoogt dat de rechtbank de bewijskracht zou hebben geschonden van het deskundigenverslag en van het proces-verbaal van het getuigenverhoor voor de eerste rechter, waarop ze de vaststelling grondt die het middel critiqueert — het Hof zou verplichten feitelijke elementen na te gaan; dat het derhalve niet ontvankelijk is!

Over het derde middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1315, 1349 en 1353 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het vonnis, bij de bepaling van de inkomsten van eiser, erop wijst « dat het ondenkbaar is dat de afgevaardigde beheerder (namelijk eiser) van een vennootschap waarvan het omzetcijfer 35.000.000 frank bedraagt slechts een onrechtstreekse bezoldiging van 48.000 frank geniet, zelfs indien zijn echtgenote anderzijds van haar kant een toegevoegde bezoldiging van 266.757 frank ontvangt »,

terwijl voornoemd omzetcijfer onjuist is, daar de vennootschap « Promatex », waarvan eiser afgevaardigd beheerder is, volgens haar exploitatierekening, in 1966 slechts een omzet van 29.652.963 frank heeft bereikt, waaruit volgt dat het vonnis, dat op de verkeerde raming van een vermoed inkomen is gegrond, niet regelmatig noch wettelijk met redenen is omkleed:

Overwegende dat uit de regelmatig aan het Hof voorgelegde stukken blijkt: 1) dat, om de inkomsten van eiser te bepalen, de eerste rechter onder meer had gesteund op een omzetcijfer van de vennootschap « Promatex », dat « in 1965, 35.000.000 frank had bereikt », zoals blijkt « uit een statistiek die Roger Leclerc (eiser) zelf had opgemaakt »; 2) dat in hoger beroep eiser, met betrekking tot die vaststelling van de eerste rechter, welk zijn conclusie in hoger beroep overneemt, geen enkele betwisting heeft opgeworpen, welke conclusie daarentegen kritiek uitoefent op de « redenering » van de eerste rechter omdat deze geen rekening had willen houden met de belastingaangiften, waaruit bleek « dat de enige inkomsten van het gezin van concluant (thans eiser) en van zijn echtgenote in de wedden die laatstgenoemde ontvangt bestaan »; 3) dat het bestreden vonnis, bij het beantwoorden van die conclusie, er onder meer op wijst, om te beslissen dat de eerste rechter terecht rekening had gehouden met « de normale inkomsten van een hoofd van een zo belangrijke onderneming », dat « de rechter rekening moet houden met de werkelijkheid en niet met eenvoudige aangiften of balansen die doorgaans worden opgemaakt met een bepaalde bedoeling; dat het ondenkbaar is dat de afgevaardigde beheerder van een vennootschap, waarvan het omzetcijfer 35.000.000 frank bedraagt, slechts een onrechtstreekse bezoldiging van 48.000 frank geniet... »;

Overwegende dat uit de vergelijking tussen deze elementen blijkt dat het omzetcijfer van 35.000.000 frank waarvan het bestreden vonnis gewag maakt niet het omzetcijfer is dat, volgens het middel, de vennootschap « Promatex » in 1966 zou hebben bereikt, maar datgene, door haar in 1965 bekomen, waarop de eerste rechter had gesteund en hetwelk, volgens de vaststellingen van deze laatste, bleek uit een statistiek die eiser zelf had opgemaakt;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiser in de kosten.

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 2 januari 1969.

Voorzitter : M. De Bersaques.
Raadsheer-verslaggever : M. Polet.
Advocaat-generaal : M. Colard.
Advocaten : Mrs. Van Ryn en Bayaert.

Verjaring. — Rechtsvordering. — Schorsing. — Oorzaken.
— Uit de wet voortvloeiend beletsel. — Art. 2251 B.W.
— Draagwijdte.

De verjaring van een rechtsvordering loopt niet tegen de gene die ten gevolge van een uit de wet voortvloeiend beletsel in de onmogelijkheid verkeert om de rechtsvordering in te stellen.

Art. 2251 B.W. bedoelt slechts de oorzaken van schorsing die gegrond zijn op de staat van de personen tegen wie de vordering loopt.

Kimpe t./ Fournier en Liber.

Gelet op het bestreden vonnis, op 22 maart 1966 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Doornik;

Gelet op het eerste onderdeel van het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 2219, 2251, 2257, 2277, van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat, rechtdoende over een op 15 januari 1965 ingestelde vordering tot betaling van de huur die sinds 9 januari 1948 tot 30 juni 1960 vervallen is, het bestreden vonnis verklaart dat de verweerders de verjaring van artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek hadden verkregen inzake de periode vóór 15 januari 1960 en aldus het middel verwerpt dat eiser hieruit heeft afgeleid dat hij tot 9 augustus 1963 wettelijk in de onmogelijkheid had verkeerd om te handelen, op grond dat artikel 2251 van het Burgerlijk Wetboek impliciet maar zeker de toepassing uitsloot van de spreuk « contra non valentem agere non currit praescriptio » dat eiser zich niet kon beroepen, zelfs niet bij analogie, op artikel 2257 van hetzelfde wetboek en, tenslotte, dat hij geen enkele nuttige daad tot bewaring heeft verricht,

terwijl de verjaring niet loopt tegen hem die wettelijk in de onmogelijkheid verkeert om in rechte op te treden zolang het beletsel dat hem verhindert een daad van stuiting te verrichten of zijn rechten te doen gelden niet is verdwenen, zodat het bestreden vonnis niet in absolute bewoordingen de toepassing ten deze kon verwerpen van de spreuk die het aanhaalt:

Over de grond van niet-ontvankelijkheid opgeworpen tegen het eerste onderdeel van het middel en hieruit afgeleid dat de vaststellingen van het bestreden vonnis volstaan om zijn beschikkend gedeelte te rechtvaardigen en dat, diensgevolge, de in dit onderdeel aangevoerde grieven van belang ontbloeit zijn:

Overwegende dat eiser, volgens het vonnis, aanvoerde: 1) dat hij op 9 januari 1948 het door de verweerders bewoond onroerend goed had gekocht, maar dat de verkopers geweigerd hadden de authentieke akte te doen opmaken en hij dus verplicht was geweest ze te dagvaarden; 2) dat het Hof van beroep te Gent bij een in kracht van gewijsde gegaan arrest van 28 maart 1955 de geldigheid van de verkoop had erkend; 3) dat de Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk bij vonnis van 30 juni 1960 de verkopers veroordeelde om de authentieke akte te doen opmaken; 4) dat dit vonnis op 9 augustus 1963 op het kantoor van bewaring der hypotheeken werd overgeschreven;

Overwegende dat het vonnis zich ertoe beperkt eisers beweringen uiteen te zetten; dat het geen enkele feitelijke vaststelling bevat die een rechtsgrond tot rechtvaardiging van het bestreden dispositief kan staven;

Dat de grond van niet-ontvankelijkheid dus niet kan worden aangenomen;

Wat het eerste onderdeel van het middel betreft:

Overwegende dat de verjaring van een rechtsvordering niet loopt tegen degene die in de onmogelijkheid verkeert om deze rechtsvordering in te stellen ten gevolge van een uit de wet voortvloeiend beletsel;

Overwegende dat het vonnis niet onderzocht of de door eiser aangevoerde omstandigheden of één ervan al dan niet een wettelijk beletsel waren; dat om te beslissen dat deze omstandigheden niet de schorsing van de loop van de verjaring tot gevolg konden hebben, de rechter steunt op de enkele overweging dat artikel 2251 van het Burgerlijk Wetboek « impliciet maar zeker de toepassing uitsluit van de spreuk « contra non valentem agere non currit praescriptio »;

Overwegende dat deze reden van het vonnis aan voornoemd artikel 2251 een draagwijdte toekent die het niet heeft;

Overwegende immers dat deze wetsbepaling slechts de oorzaken van schorsing bedoelt die gegrond zijn op de stand van de persoon tegen wie de verjaring loopt;

Overwegende dat de omstandigheden ten gevolge waarvan eiser in de onmogelijkheid zou verkeerd hebben om de rechtsvordering tot betaling van huur in te stellen geen betrekking hebben op zijn persoon;

Overwegende derhalve dat door alleen te steunen op artikel 2251 van het Burgerlijk Wetboek om de toepassing te verwerpen van het principe volgens hetwelk een wettelijk beletsel de loop van de verjaring schorst, de rechter zijn beslissing niet wettelijk heeft gerechtvaardigd;

Dat het eerste onderdeel van het middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Houdt de kosten aan;

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Bergen, zitting houdende in hoger beroep.

NOOT. — Zie De Page, VII, nrs. 1237 V.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL.

9e Kamer. — 25 januari 1968.

Voorzitter : M. Paës.
Raadsheren : MM. Liard en Grenez.
Advocaat-generaal : M. Cerckel.
Advocaten : Mrs. Clinck en Coens.

Scheepvaart. — Aansprakelijkheid van de scheepseigenaar. — Nautische fout. — Begrip.

De schipper, eigenaar van een binnenschip, is aan het roer onpasselijk geworden met het gevolg dat een aanvaring veroorzaakt werd.

Het feit dat hij het schip heeft laten afwijken en het tot zijn linkerwal heeft laten varen waar het schepen aanvoert, maakt een nautische fout uit. Waar niet vaststaat dat de schipper zich bewust was van zijn fysische toestand of dat hij zijn onpasselijkheid vrijwillig zou ver-

wekt hebben, wordt ten onrechte beweerd dat er geen navigatiefout aan de grond ligt van de aanvaring.

N.V. Plouvier's Transportcompagnie t./ Van de Plas.

Gezien, in eensluitende uitgifte, het vonnis de dato 16 juli 1964 der rechbank van koophandel te Antwerpen, waartegen op 2 september 1964 een naar vorm en tijd regelmatig beroep werd aangetekend;

Aangezien ter bestrijding van de eis van appellante, strekkende tot herstelling van de schade opgelopen door haar schepen « Spinnelle » en « Nacre » die op 31 mei 1961 aangevaren werden door de « Drie Gebroeders » van geïntimeerde, deze laatste, die alsdan aan het stuur van zijn vaartuig stond en zijn verantwoordelijkheid niet betwist, de beperking ervan inroep op grond van artikels 46, paragraaf 11, 47 en 273 van de zeewet;

Aangezien in feite vaststaat dat geïntimeerde aan het roer onpasselijk is geworden, met het gevolg dat het schip uit zijn varensas langs de linkeroever van de Schelde is gelopen, en de gemeerde schepen van appellante aan de overkant van de stroom heeft aangevaren;

Aangezien het feit vanwege de stuurman: het schip uit zijn koers te laten afwijken en het tot zijn linkerwal te laten varen waar het schepen aanvoer die aldaar dienden geëerbiedigd te worden, een nautische fout uitmaakt;

Aangezien, in strijd met het betoog van appellante, de concrete omstandigheden die in onderhavig geval de ongeoorloofde daad of nalatigheid in de navigatie verklaren, niet van dien aard zijn dat zij het nautisch karakter van de gepleegde fout zouden uitschakelen;

Aangezien, waar niet bewezen is en zelfs niet aangehaald wordt dat geïntimeerde bewust zou geweest zijn dat hij niet in de vereiste fysieke toestand verkeerde om zijn schip degelijk te sturen, noch dat hij zijn onpasselijkheid vrijwillig zou verwekt hebben, appellante ten onrechte voorhoudt dat geen navigatiefout aan de grond ligt van de aanvaring;

Aangezien de betaling door geïntimeerde van de forfaitaire afstandswaarde van zijn schip dus als bevrijdend voorkomt;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935,
Alle andere, meer omvattende of strijdige besluiten verwerpend,

- Ontvangt het beroep;
- Verklaart het ongegrond;
- Bevestigt het aangevochten vonnis;
- Verwijst appellante in de kosten in beroep.

NOOT. — Het vonnis a quo, van de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen, van 16 juli 1964 is eveneens in dit nummer opgenomen.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

15e Kamer. — 28 februari 1969.

Voorzitter: M. Schilling.

Raadsheren: MM. Jans en Ceulemans.

Advocaat-Generaal: M. Blondeel.

Advocaten: Mrs O. Truyen en J. Verhoeven.

Opzettelijke slagen met blijvend gevolg. — Onsplitsbare telastelegging. — Uitspraak over de schuld zonder

het opleggen van straf. — Aanstelling deskundige. — Provisionele toekenning aan burgerlijke partij. — Nietigheid vonnis (art. 161 en 189 W.S.V.) — Evocatie.

De telastelegging van opzettelijke slagen met blijvend gevolg is onsplitsbaar. De rechter kan niet iemand schuldig verklaren aan opzettelijke slagen zonder gelijktijdig uitspraak te doen over het al of niet bestaan van de telastegelegde gevolgen.

Nog minder kan hij, zonder enige straf op te leggen, de burgerlijke belangen aanraken (artikelen 161 en 189 W.S.V.).

Met welke lofwaardige bedoelingen zij ook begaan werd, toch brengt de schending van deze grondregelen de nietigheid van het vonnis mede en, in geval van hoger beroep, de evocatie van de grond der zaak.

O. Ministerie, Haesaert en Nat. V. Soc. Mut. t./ Senden.

Gezien de hogere beroepen aangetekend op 28 juni 1968 door de beklaagde Senden tegen al de beschikkingen van het vonnis, op 29 juni 1968 door het Openbaar Ministerie tegen deze beklaagde, op 29 juni 1968 door Bouhy Louis als rechtstreeks gedaagde — burgerlijk verantwoordelijke partij, en op 1 juli 1968 door het Openbaar Ministerie tegen voornoemde Bouhy Louis,

tegen het vonnis uitgesproken door 3 rechters, de 21e juni 1968,

door de rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement Antwerpen,

die, rechtdoende in correctionele zaken,

na samenvoeging van beide zaken,

zegt voor recht dat beklaagde zich heeft plichtig gemaakt aan het toebrengen van slagen aan de burgerlijke partij Haesaert A. en alvorens verder recht te doen, benoemt als deskundige Dokter Christian Hänsch, wets-geneesheer Oosterveldlaan 14 te Wilrijk, met opdracht,

« na kennis te hebben genomen van de bundel en van de medische bundels van Stuivenberggasthuis en van het St. Jans Ziekenhuis te Genk, de burgerlijke partij Haesaert A. te horen over het verloop van haar ziekte, de zorgen die zij aan de kwetsuur heeft gewijd, en te bepalen of de amputatie een gevolg is, of kan zijn van de luxatie, verder te antwoorden op alle nuttige vragen door partijen te stellen »;

en rechtdoende over de eisen van de burgerlijke partijen :

1) Haesaert A.

Veroordeelt beklaagde en de rechtstreeks gedaagde (burgerlijk verantwoordelijke partij) Bouhy solidair om aan deze burgerlijke partij te betalen als schadevergoeding, de som van vijftienduizend frank, ten provisionele titel, met de vergoedende interesten vanaf 28.1967, de gerechtelijke interesten vanaf de datum van aanstelling en de kosten;

2) Nationaal verbond van socialistische mutualiteiten :

veroordeelt beklaagde en de rechtstreeks gedaagde (burgerlijk verantwoordelijke partij) solidair om aan deze burgerlijke partij te betalen als schadevergoeding de som van zeventienduizend achthonderd achtenveertig frank, met de vergoedende interesten vanaf 2/9/1967, de gerechtelijke interesten vanaf de datum van aanstelling en de kosten;

Verleent akte aan deze burgerlijke partij van haar voorbehoud voor de toekomst,

Gehoord het verslag gedaan door de heer Voorzitter;

Gehoord de burgerlijke partijen in zaak I en de rechtstreeks dagende partij in zaak II in hun middelen ont-

wikkeld dor Meester Truyen Oscar, advocaat van de balie van Antwerpen ;

Gelet op de besluiten voor Haesaert Alexis ;

Gehoord het Openbaar Ministerie in zijn eis ;

Gehoord de beklaagde Senden Eduard en de rechtstreeks gedaagde Bouhy Louis in hun middelen van verdediging ontwikkeld door : Mr. Machiels Jean loco Mr Koelman Werner, advocaat van de balie van Antwerpen, en door Mr Verhoeven Jules, advocaat van de balie van Antwerpen ;

Gelet op de besluiten gemeen aan Bouhy Louis en Senden Eduard ;

Overwegende dat de hogere beroepen tijdig en in de vereiste vormen ingesteld werden ;

Overwegende dat ten laste van beklaagde werd gelegd opzettelijke slagen of verwondingen toegebracht te hebben aan Alexie Haesaert, de slagen hebbende hetzij een ongeneeslijk lijkende ziekte, hetzij een blijvende ongeschiktheid tot het verrichten van persoonlijke arbeid, hetzij het volledig verlies van het gebruik van een orgaan, hetzij een zware verminking ten gevolge had ;

Overwegende dat de eerste rechter verklaarde dat beklaagde zich plichtig had gemaakt aan het toebrengen van slagen aan de burgerlijke partij A. Haesaert, zonder echter een straf op te leggen met aanstelling van een wetsgeneesheer met opdracht uit te maken welke de gevolgen waren van de slagen ; dat dit onderzoek immers aan de eerste rechter moest toelaten uit te maken of de slagen de gevolgen hadden in de telastelegging voorzien ; dat de eerste rechter provisionele vergoedingen toekeende aan de burgerlijke partijen ;

Overwegende dat het vonnis nietig is ; dat de eerste rechter immers geen straf oplegde en geen beslissing nam ten aanzien van de gevolgen van de slagen, deze gevolgen deel uitmakende van de telastelegging ; dat de eerste rechter de telastelegging niet gedeeltelijk bewezen mocht verklaren zonder een beslissing te geven ten aanzien van het tweede gedeelte ;

dat waar geen straf werd opgelegd en waar het tweede gedeelte niet werd beslecht, de eerste rechter geen beslissing ten gronde mocht geven en geen provisionele vergoedingen mocht toekennen voor feiten die tot hiertoe niet werden betuigd ;

Overwegende dat er aanleiding toe bestaat voor het Hof om de zaak tot zich te trekken ;

Ten gronde : (zonder belang.)

Om deze redenen,

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak,

Gezien artikelen 2, 11, 12, 14, 24, 31, 32, 34, 35, 37 en 41 van de wet van 15 juni 1935 ; artikelen 211, 212 en 215 van het wetboek van strafvordering ;

Ontvangt de hoger beroepen ;

Verklaart het bestreden vonnis nietig ;

Trekt de zaak tot zich en recht doende ten gronde ;

Spreekt beklaagde vrij en stelt hem buiten zaak zonder kosten ;

Stelt de rechtstreeks gedaagde partij Louis Bouhy buiten zaak zonder kosten ;

Laat de kosten van beide instanties gerezen op de strafvordering ten laste van de Staat ;

Op burgerlijk gebied :

Verklaart zich onbevoegd om over de eisen van de burgerlijke en dagende partijen te kennen ;

Laat ten laste van de rechtstreeks dagende partij en burgerlijke partij Haesaert en de burgerlijke partij Het Nationaal Verbond van Socialistische Mutualiteiten hun eigen kosten ;

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN.

12e Kamer. — 16 juli 1964.

Voorzitter : M. Senders.

Referendaris : M. De Clerck.

Advocaten : Mrs. Buisseret en Coens.

Scheepvaart. — Aansprakelijkheid van de scheepseigenaar. — Nautische fout. — Begrip.

Een binnenchip heeft een aanvaring veroorzaakt op een ogenblik dat de schipper-eigenaar aan het roer in slaap gevallen is.

Het feit dat de schipper mogelijk onvoldoende rust had genomen in de uren die het ongeval voorafgingen, een ogenblik in slaap gevallen is en in elk geval het bestuur van zijn schip momenteel niet meester was, dient te worden beschouwd als een nalatigheid in de navigatie en tevens als een fout van de kapitein, dus als een nautische fout, zodat hij terecht de beperking van art. 46 scheepvaartwet toepast.

N.V. Plouvier's Transportcompagnie t./ Van de Plas

Aangezien aanlegster vertoont dat op 31 mei 1961 de haar toebehorende tankmotorschepen « Spinelle » en « Nacre » stil en gemeerd lagen te Hemiksem, op de Schelde aan de werf St.-Pieter.

dat het m.s. « Drie Gebroeders » van verweerder ze met volle snelheid is komen aanvaren waardoor beide aanlegster toebehorende schepen zware schade opliepen ; dat de schade, tegensprekelijk vastgesteld, in totaal 123.412 fr. beloopt, onder voorbehoud van nadere bepaling staande het geding ;

dat het ongeval te wijten is aan de zware fouten van verweerder ;

Aangezien verweerder fout erkent, doch aanvoert dat het hier een « nautische fout » geldt wat hem toelaat zijn aansprakelijkheid te beperken bij toepassing van art. 47,1 Zeewet en in de perken voorzien door art. 46 II, toepasselijk gemaakt op de binnenvaart door art. 273 ;

Dat hij trouwens, na de dagvaarding aan aanlegster sommen heeft uitgekeerd, berekend op grond dezer wetsbepalingen, sommen die door aanlegster onder voorbehoud werden aanvaard ;

Aangezien aanlegster harerzijds aanvoert dat het hier een nautische fout betreft ;

Aangezien uit het deskundig verslag van kapitein Aspe-slagh blijkt dat op 31 mei 1961 rond 15 uur, heldere zicht-voorwaarden, ter hoogte van de scheepswerf St.-Pieter te Hemiksem, de beide genoemde schepen van aanlegster gemeerd lagen ;

Dat verweerders vaartuig, met vloed en op volle kracht varende, zegge $\pm$ 14 km per uur de rivier kwam opvaren en beide genoemde schepen is gaan rammen ;

Dat verweerder verklaart niet te weten wat hem was overkomen : of hij in slaap gevallen was of een ogenblik bewusteloos was geweest, wijl zijn zoon de mening oppert dat zijn vader versuft moet zijn geweest ;

Dat voor wat het in slaap dommelen betreft, de expert onderlijnt dat verweerder 63 jaar oud is, en dat hij op de 32 uren die het ongeval voorafgingen, slechts 5 uur geslapen had, en zowat een uur tevoren zijn middagmaal genomen had ;

Aangezien, wat hier ook van zij, de verweerder zijn fout aan de aanvaring erkent.

Aangezien zoals Smeesters en Winkelmolen (nr. 115) aanwijzen, er in art. 91, IV, 2° a, de definitie te vinden is

van nautische fout ; « Les actes, négligence ou défaut du capitaine, marin, pilote... dans la navigation ou dans l'administration du navire ».

Zoals evenzeer, de R.P.D.B. Vo. Navire N° 1043 de nautische fout definieert als een fout in de « management of the ship ».

Wijl Van Bladel (Le Contrat de Transport par Bateaux d'Intérieur N° 429) als volgt daarover uitwijdt : « On entend par faute de navigation : tout manquement ou erreur, toute négligence positive ou omission, dans la conduite du navire (indépendamment de la question de navigabilité de celui-ci).

La notion de faute nautique est aussi large que possible, l'extension du concept est maximum.

Sont comprises dans la notion de la faute nautique, toutes négligences de précaution que commande l'expérience ordinaire de batelier. Et cela sans aucune distinction, réserve ou exception ».

Aangezien met het feit dat verweerder mogelijk onvoldoende rust had genomen in de uren die het ongeval voorafgingen, een ogenblik in slaap gevallen was en in ieder geval het bestuur van het schip momenteel niet meester was geweest, dient te worden aangezien als een « négligence dans la navigation » en tevens als een « défaut du capitaine » dus als een nautische fout en dan ook de verweerder terecht de beperking van art. 46 heeft toegepast ; (men vergelijkte H.R.B. Antwerpen, 4e Kamer J.P.A. 1955, 429, voor dat punt bevestigd in beroep, J.P.A. 1957, 221) ;

Aangezien klaarblijkelijk van een « intentionele fout » geen sprake is, daar geen inzicht om de aanvaring te veroorzaken in hoofde van verweerder bewezen is ;

Aangezien gevolgentlijk, en gelet op de betaling door verweerder gedaan, aanlegster van hem niets meer te vorderen heeft ;

Aangezien voor wat de kosten betreft, waar verweerder de betaling waarvan hoger sprake, heeft verricht, na de dagvaarding, hij alsdan reeds de dagvaarding en de expertkosten geheel heeft betaald, het de Rechtbank billijk voorkomt, hem te veroordelen tot de helft der vanaf heden nog uit te zetten gerechtskosten ;

Om deze redenen,

De Rechtbank maakt melding van de toepassing van art. 2 van de wet van 15 juni 1935 ;

Geeft akte aan aanlegster van haar schatting van het geding, op 150.000 fr., en aan verweerder van zijn schatting van het geding op 50.000 fr. voor bevoegdheid en aanleg ;

Zegt voor recht dat aanlegster van verweerder niets meer te vorderen heeft ; wijst haar dienvolgens af van haar eis zoals verminderd in haar besluiten gedateerd 2-1-64 ;

Veroordeelt verweerder tot de helft der gerechtskosten nog uit te zetten vanaf huidig vonnis.

NOOT. — Het arrest in hoger beroep, van het Hof te Brussel, van 25 januari 1968 is eveneens in dit nummer opgenomen.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN.

16 oktober 1967.

Alleen rechtsprekende rechter : M. Toppet.

O.M. : M. J. Dessers.

Advocaten : Mrs. Jacques loco Ruiters en Scheepers.

1. Ouderlijke macht. — Rechtsvordering voor minderjarige. 2. Onrechtmatige daad. — Zaken. — Klapband. — Gebrek.

1. De eis tot schadevergoeding voor een minderjarige wegens letsels moet door de vader én de moeder ingesteld worden (nieuw art. 384 B.W.).
2. Het plotse klappen van een band kan niet het gevolg zijn van het indringen van een spijker of het rijden over een scherp voorwerp ; daardoor zou de spanning in de band geleidelijk verminderen. Als men rekening houdt met de zorg die besteed wordt aan en de vooruitgang die geboekt is in de fabricatie van banden, moet geoordeeld worden dat het klappen van een band uitgesloten is tenzij de binnenband of de buitenband een feil vertoont, dus een gebrek, dat het gevolg is van de ouderdom van de band, of van het onvakkundig monteren, of van oververhitting door langdurig rijden tegen te hoge snelheid, of van overspanning, enz.

Bastiaens t./ N.V. Antwerp Assurance.

Gezien de stukken van het geding en meer bepaald de inleidende dagvaarding van gerechtsdeurwaarder Robert De Becker te Antwerpen dd. 8 februari 1967 die ertoe strekt verweester te horen veroordelen in betaling aan aanlegger in eigen naam de som van 47.315 frank en qualitate qua de som van 2.000 frank samen met de vergoedende intresten vanaf 22 augustus 1966 datum van het ongeval, de gerechtelijke intresten en de kosten ;

Overwegende dat het kwestig ongeval als volgt gebeurde : de voertuigen van aanlegger en van Caelen, verzekerd van verweester, gingen mekaar kruisen ;

Op 70 à 80 meter voor het kruisen, springt de linker voorband van de wagen Caelen. Deze is niet meer meester van zijn stuur, wijkt uit naar links alwaar hij praktisch frontaal in botsing komt met het voertuig van aanlegger. Beide bestuurders verklaren aan plus minus 60 kilometer per uur gereden te hebben.

Overwegende dat de oorzaak van de aanrijding ontegensprekelijk te wijten is aan het springen van de linker voorband van het voertuig bestuurd door Caelen ;

Betreffende de ontvankelijkheid :

Overwegende dat aanlegger de vordering instelt in eigen naam om zijn persoonlijke schade te vorderen en tevens in zijn hoedanigheid van vader en beheerder van de goederen van zijn minderjarige zoon Bastiaens Alexander dewelke eveneens gekwetst werd in dit ongeval ;

Overwegende dat de vordering ingesteld door aanlegger in zijn persoonlijke naam ontvankelijk is ;

Overwegende voor wat betreft de vordering ingesteld door aanlegger, handelend qualitate qua de eis niet ontvankelijk is ;

Dat volgens artikel 384 Burgerlijk Wetboek (art. 19, 3° van de wet van 8 april 1965) deze eis had moeten ingesteld worden door de vader én de moeder van de minderjarige ;

Dat artikel 384 Burgerlijk Wetboek hetwelk de ouderlijke macht regelt, ressorteert onder de regel die de staat en de bevoegdheid van de personen ordenen ;

Dat vermits deze wettelijke voorschriften het algemeen belang raken, zij van openbare orde zijn (De Page T. I. nr. 91 + 756) ;

Betreffende de gegrondheid :

Overwegende dat aanlegger de verantwoordelijkheid van de verzekerde van verweerster steunt op : — de persoonlijke fout van Caelen omdat hij zijn voertuig — niet tegenstaande het springen van de band — niet voldoende in handen heeft kunnen houden ;

— diens aansprakelijkheid als bewaker van de zaak (Artikel 1384).

A. Betreffende de persoonlijke fout van Caelen :

Overwegende dat aanlegger als een persoonlijke fout van Caelen beschouwt het feit dat deze — na het springen van zijn linker voorband — zijn voertuig niet heeft kunnen beletten naar links uit te wijken ;

Overwegende dat verweerster terecht opmerkt dat technisch gezien dergelijke uitwijking niet te vermijden is wanneer zij tegen een snelheid van ongeveer 60 à 70 kilometer per uur, plots en onverhoeds gebeurt met een voertuig Opel bouwjaar 1963 ;

Overwegende dat anderzijds het ongeval eveneens onvermijdelijk was gezien de voertuigen praktisch op het punt stonden elkaar te kruisen op het ogenblik van het klappen van de band ;

Overwegende dat er geen fout op grond van artikel 1382 Burgerlijk Wetboek in hoofde van Caelen kan worden weerhouden ;

1384 Al. I. fine :

B. Betreffende de verantwoordelijkheid op stuk van art. 1384, al. 1, fine.

Overwegende dat Graulich in zijn fascicule II « Théorie Générale des Obligations » p. 137 klaar en beknopt het rechtsprincipe samenvat : « wanneer een zaak is tussengekomen in het verwezenlijken van een schade, dan is de bewaker van die zaak gehouden tot schadeloosstelling bij toepassing van art. 1384 al. 1 van zodra het slachtoffer bewijst dat de zaak behept was met een gebrek en dit gebrek de oorzaak was van de aangerichte schade. Het slachtoffer heeft geen ander bewijs bij te brengen. Door het bestaan van het gebrek van de zaak en het oorzakelijk verband met het ongeval aan te tonen, bewijst het slachtoffer ipso facto dat de schade te wijten is aan de fout van de bewaker. Deze is namelijk in fout door een zaak aangetaast met een gebrek onder zijn bewaking te houden. »

Overwegende dat bij toepassing van hetgeen vooraf gaat dient bewezen :

1. het gebrek van de zaak
2. het oorzakelijk verband tussen het gebrek en de schade.

1. Betreffende het gebrek :

Overwegende dat alvorens het behandelde geval aan de principes te toetsen, het ons gepast voorkomt het begrip « gebrek » te omschrijven : volgens de rechtspraak wordt eerst en vooral onder « gebrek » verstaan ieder innerlijk defect van de zaak zonder dat er een onderscheid dient te worden gemaakt of de tekortkoming zichtbaar of verdoken is, of zij vanaf het begin of nadien is ontstaan, of zij te wijten is aan sleet ofwel aan ieder andere mogelijke oorzaak. Daarbuiten heeft het Hof van Cassatie in zijn arrest van 19 oktober 1939 (Pas. 1939, I, 430) tevens uitgemaakt dat het gebrek iedere abnormale gedraging van de zaak omvat ;

2. Betreffende het oorzakelijk verband :

Overwegende dat volgens de stellingname van het Hof van Cassatie zoals deze voortvloeit uit een serie arresten (33 maart 1943, Pas. 1943 I, 110 ; 18 januari 1945, Pas. 1945, I, 88 ; 31 januari 1952, Pas. 1952, I, 308) het slachtoffer niet gehouden is de aard van het gebrek te omschrijven ; het volstaat dat het slachtoffer bewijst dat de schade onmogelijk kon ontstaan indien de zaak niet belast was met een gebrek ; om tot dit resultaat te komen mag men per eliminatie alle andere mogelijke concrete oorzaken voor het ongeval uitsluiten om te bewijzen dat het ongeval — zoals het zich heeft voorgedaan — uitgesloten was zonder een gebrek van de zaak ;

Overwegende dat de bewaarder van de zaak zijn toerekenbaarheid nog enkel kan afwentelen indien hij kan aantonen dat de schade te wijten is aan een oorzaak vreemd aan het gebrek van de zaak (Graulich id. p. 138 en volgende) ;

Overwegende dat deze pragmatische zienswijze meer dan ooit verantwoord is in deze tijd van technologische revolutie, zodat iedereen de verplichting draagt er voor te zorgen dat de tuigen waarvan hij gebruik maakt technisch zo in orde zijn, dat zij geen schade aan derden kunnen berokkenen ;

Betreffende de toepassing van de voorgaande stelregels op de materialiteit van het ongeval :

Overwegende dat uit de materialiteit van de feiten is komen vast te staan dat het ongeval enkel te wijten is aan het springen van de linker voorband van het voertuig Caelen, en iedere andere oorzaak voor het ongeval dus uitgesloten is ;

Overwegende dat het plotse en onverhoedse springen van deze band niet het gevolg kan zijn van het indringen van een nagel of het rijden over een scherp voorwerp waardoor de spanning in de band geleidelijk zou afgenomen hebben.

Overwegende dat rekening houdend met de zorg die er besteed wordt en de vooruitgang die er geboekt werd in de fabricatie van dergelijk auto-onderdeel een klapband uitgesloten is tenzij de binnen- of buitenband een feil vertoont, in casu een aanwezig gebrek dat het gevolg is van hetzij de ouderdom van de band, hetzij het onvakkundig monteren, hetzij de overhitting door het langdurig rijden tegen te hoge snelheid, hetzij de overspanning enzovoorts... ;

Overwegende dat Caelen als bewaker van het voertuig waarvan hij gebruik maakte dan ook aansprakelijk is voor de schade berokkend door het gebrek in zijn linker voorband zodat zijn verzekeraar tot vergoeding gehouden is ;

Betreffende de schade :

Overwegende dat de schade gevorderd door aanlegger, handelend in eigen naam, billijk geraamd werd, zodat het gevraagde bedrag dient toegewezen ;

.....

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

EUROPEES RECHT

Juridische Informatie van de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de Europese Gemeenschappen.

Het is wellicht niet zonder belang in deze informatie-nota's ook kennis te geven van sommige uitspraken van nationale rechtsinstanties waarin over het gemeenschapsrecht gehandeld wordt.

Hieronder vatten we een vonnis samen van de Burgerlijke Rechtbank van Brussel en een gepubliceerde kommentaar over dit vonnis. We veroorloven ons een korte slotbemerking hieraan toe te voegen.

Rechtbank van Eerste Aanleg van Brussel (6e Kamer) : Vonnis van 9 juni 1966 inzake PVBA « Corn and Food Trading Cy » tegen de Belgische Staat (Minister van Landbouw).

A. Inhoud van het geding

De eiseres, die o.m. chemische meststoffen invoert, heeft een eis tot schadeloosstelling ingesteld wegens de schade opgelopen door verlies van winst en door onkosten veroorzaakt door het Koninklijk Besluit van 18 mei 1961. Dit K.B. heeft het verplicht stikstofgehalte in ammoniaknitraat verhoogd van 15,5 t.h. tot 22 t.h. terwijl het standaardgehalte op de wereldmarkt en in het bijzonder op de Europese markt 20,5 t.h. bedraagt. Eiseres voert aan dat genoemd K.B. strijdig is met de beginselen van het EEG-Verdrag (art. 30 en volgende), met de beschikking van 12 mei 1960 der vertegenwoordigers van de regeringen der Lid-Statens, en met art. 3 van het Benelux-Verdrag, omdat het een willekeurig discriminatiemiddel en een verkapt beperking van de handel tussen de Lid-Statens uitmaakt. Het K.B. werd ingevolge een tussenkomst van de EEG-Kommissie door het K.B. van 22 juni 1962 ingetrokken.

B. Vonnis en Kommentaar

Uit de tekst van het vonnis van 9 juni 1966 en de kommentaar welke dhr. Jean Luc Fagnart, assistent bij de rechtsfaculteit van de Universiteit te Brussel in « Cahiers de droit européen » 1968 nr. 5 daarbij heeft gemaakt halen we hierna in beknopte vorm de elementen aan die betrekking hebben op het gemeenschapsrecht.

1. Het begrip « maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve invoerbeperkingen » (art. 30 en volgende van het EEG-Verdrag)

Het verwerend bestuur bestrijdt het verwijt van schending van de voorschriften van het gemeenschapsrecht door aan te voeren dat het K.B. ten doel had meststoffen van betere kwaliteit te bezorgen aan de belgische landbouw en dat het mogelijk was de meststoffen met het vereiste stikstofgehalte in het buitenland aan te kopen. Hierop antwoordt eiseres dat zelfs als de doelstelling van het K.B. aan de werkelijkheid beantwoordt dit niet het nemen van maatregelen die een gelijke werking hebben als een nieuwe kwantitatieve invoerbeperking rechtvaardigt. Statistische cijfers bewijzen dat gedurende de toepassingsperiode van het K.B. de invoer praktisch tot niets werd herleid.

Geplaatst voor die toestand zoekt de rechtbank niet naar een bepaling van het begrip « maatregelen van gelijke werking als een kwantitatieve invoerbeperking ». Ze herleidt het vraagstuk tot een zuivere feitenkwestie : « Il échet essentiellement de trancher la question suivante qui est le fond du litige : durant la période d'ap-

plication de l'arrêté royal du 18 mai 1961 les importateurs pouvaient-ils aisément se procurer du nitrate d'ammoniaque contenant une teneur d'azote de 22 p.c. minimum ; (...) il échet de faire éclaircir ce point par la voie d'une expertise ».

De Kommentator verwijst naar de handelingen die het Hof van Cassatie en de Raad van State van Frankrijk in gelijkaardige gevallen hebben aangenomen en die afgaan op een feitenonderzoek t.t.z. nagaan of de maatregelen in feite een beperking uitmaken. Hij meent echter dat, om aan een maatregel de gelijke werking als een kwantitatieve beperking te ontzeggen, het niet volstaat vast te stellen dat deze maatregel in het konkreet geval geen enkel beperkende werking heeft gehad wanneer hij door zijn karakter in staat is dergelijke werking te weeg te brengen in bepaalde gevallen.

Hij haalt eveneens de bepaling aan die de EGG-Kommissie reeds formuleerde. In een antwoord op de schriftelijke vraag nr. 64 van dhr. Deringer (P.B. nr. 169 van 26.7.1967) worden tot de maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve beperkingen gerekend « de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen alsmede administratieve handelwijzen die een belemmering vormen voor invoer of uitvoer welke anders zou kunnen plaatsvinden, met inbegrip van die bepalingen en handelwijzen welke de invoer of de uitvoer in vergelijking met de afzet van de binnenlandse produktie op de nationale markt duurder maken of bemoeilijken. Er zij evenwel op gewezen dat bepalingen die zonder onderscheid van toepassing zijn op de invoer en de binnenlandse produktie meestal geen maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve beperkingen vormen ». Hij besluit dat het begrip vatbaar is voor verschillende interpretaties en dat het tenslotte aan het Hof van Justitie behoort zich terzake uit te spreken want het gaat ontegensprekelijk om een rechtsbegrip.

2. De toepassing van art. 177 (prejudicieel beroep)

In de loop van het geding hebben zowel de eiseres als de verweerder voorgesteld de zaak voor te leggen aan het Hof van Justitie om op grond van art. 177 advies te bekomen (verweerder) of uitspraak te doen (eiseres) inzake de overeenstemming van het betwiste K.B. met de bepalingen van het verdrag van Rome. Bovendien heeft het verwerend bestuur in haar zittingsnota voorgesteld aan het Hof een als volgt geformuleerde prejudiciële vraag te stellen : « Les articles 30 et suivants du traité CEE doivent-ils être interprétés en ce sens que le relèvement par un Etat membre de 15,5 p.c. à 22 p.c. de la teneur en azote dans le nitrate d'ammoniaque constituerait une mesure de restriction quantitative à l'importation ou d'effet équivalent telle que visé au traité ? »

Het vonnis haalt de beginselen aan van art. 177 en de door het Hof van Justitie aangenomen stelling die inhoudt dat de bevoegdheid van het Hof beperkt is tot de interpretatie van het gemeenschapsrecht en het Hof zich niet kan uitspreken over de overeenstemming van een nationale wet met een gemeenschapsvoorschrift noch het verdrag kan toepassen op een bepaald geval.

Uitgaande van deze stelling wijst het vonnis eerstvernoemde voorstellen af omdat in beide gevallen het Hof van Justitie op grond van art. 177 geen bevoegdheid bezit

om zich uit te spreken over de overeenstemming van een nationale wet met de bepalingen van het verdrag van Rome. De 3de formulering valt volgens de rechtbank schijnbaar binnen het raam van de interpretatiebevoegdheid maar in werkelijkheid beoogt zij alleen het doen beplechten van de feitenkwestie die geheel het geschil tussen de partijen uitmaakt. Deze feitenkwestie behoort tot de bevoegdheid van de nationale rechter. En zelfs als men van oordeel mocht zijn dat het om een interpretatie van de artikelen 30 en volgende van het EEG-verdrag gaat dan nog is de rechtbank overeenkomstig art. 177, lid 3 bevoegd om over deze vraag uitspraak te doen omdat haar beslissing nog vatbaar is voor beroep. De rechtbank besluit dat er geen aanleiding bestaat voor een verwijzing naar het Hof van Justitie.

De kommentaar stelt vooraf vast dat de rechtbank terecht van oordeel is dat zij geen verplichting heeft om een prejudiciële vraag tot het Hof te richten. Maar volgens het vonnis was het in onderhavig geval zelfs niet mogelijk een prejudiciële vraag te overwegen om de dubbele reden dat het Hof niet bij macht is

a) zich uit te spreken over de overeenstemming van het K.B. van 18 mei 1961 met de bepalingen van het verdrag van Rome en

b) de verdragsbepalingen toe te passen op een concreet geval.

Het vonnis houdt er geen rekening mede dat het Hof ook het recht opeist de draagwijdte van de gemeenschapsnormen nader te bepalen en te beslissen of een abstrakt bepaalde toestand beheerst wordt door het gemeenschapsrecht of het nationaal recht, welke ook de uitwerking moge zijn van deze beslissing op het recht van een Lid-Staat. Het Hof spant zich tenslotte altijd in om uit het door de nationale rechtsmacht onduidelijk geformuleerd verzoek die vragen te behandelen welke de uitlegging van het verdrag betreffen (arresten 20/64, 56/65 en 61/65). Het 2de argument heeft verband met het abstrakt formuleren van de vraag. In het EEG-verdrag is echter noch uitdrukkelijk noch stilzwijgend een bepaalde vorm voorzien waarin de nationale rechter zijn verzoek moet kleden. Waar de strekking der woorden «de uitlegging van het verdrag» van art. 177 op zich zelf een vraag van uitlegging kan vormen staat het de nationale rechter vrij zijn verzoek in een eenvoudige en directe vorm te doen hierbij aan het Hof overlatend om op dat verzoek te beslissen binnen de grenzen van zijn bevoegdheid, dit wil zeggen voor zover het vragen om uitlegging van het verdrag bevat (arrest 13/61). Niettemin moet het Hof de grens bepalen die de abstrakte prejudiciële vraag scheidt van de vraag om toepassing van het verdrag in concreto.

Dit onderscheid kan menige onzekerheid meebrengen. Daarom bevestigt het Hof dat de noodzaak om tot een bruikbare uitlegging van de litigieuze bepalingen te komen de opgave rechtvaardigt door de nationale rechtbank van het juridisch kader waarin zich de gevraagde uitlegging moet plaatsnemen.

Wat de afwijzing van de vraag in haar 3e vorm betreft schijnt de motivering geenszins afdoende te zijn. In werkelijkheid heeft de rechtbank om deze vraag af te wijzen eerst de artikelen 30 en volgende geïnterpreteerd door te beslissen dat het volstaat na te gaan of in feite deze maatregel een beperkende uitwerking heeft gehad op het handelsvolume.

Zoals hoger gezegd is deze interpretatie betwistbaar. Maar erger is, dat de rechtbank door te besluiten dat de voorgestelde vraag niet voldoende abstrakt was in werkelijkheid geoordeeld heeft dat het Hof onbevoegd was om er kennis van te nemen. Welnu het systeem van art. 177 is gebouwd op een duidelijke scheiding van bevoegdhe-

den tussen de nationale rechters en het Hof. Het komt alleen aan het Hof toe de grenzen van zijn bevoegdheid te bepalen.

De kommentator besluit met aan te nemen dat de rechtbank zich in onderhavig geval over de uitlegging van de art. 177 en 30 kon uitspreken. Hij vraagt zich echter af of er redenen daartoe waren en vooral of de uitleggingswijze korrekt was. Hij betreurt dat de rechtbank aan het abstrakt karakter van de prejudiciële vraag een te absoluut karakter heeft willen geven welke het niet kan hebben. Was de voorgestelde vraag misschien niet op een absoluut volmaakte wijze geformuleerd ze kon nuttig gesteld worden. Het was een aantrekkelijke gelegenheid om dit rechtsbegrip nauwkeuriger te laten bepalen.

Slotbemerkingen

Bij dit vonnis en de hierbij uitgebrachte kommentaar menen we volgende slotbemerkingen te kunnen maken.

1. De burgerlijke rechtbank, in haar hoedanigheid van rechtbank van eerste aanleg, had geen verplichting om een prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie voor te leggen. Ze kon dus terecht eigenmachtig de betwiste artikelen interpreteren.

2. De wijze waarop het begrip «maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve beperkingen» werd geïnterpreteerd nl. in de zin van een feitenonderzoek kan betwist worden. Was het begrip «kwantitatieve beperkingen» reeds vroeger gekend, het begrip «maatregel van gelijke werking» is een begrip dat blijkbaar voor het eerst verschijnt in het verdrag van Rome. Het verdrag zelf geeft geen bepaling van dit begrip. De tekst zelf laat uitschijnen dat van bedoelde maatregelen alleen de werking in ogenschouw wordt genomen ongeacht de aard of de inhoud van de maatregelen.

De juridische bepaling welke de EEG-Kommissie, na jarenlange praktijk aan dit begrip heeft gegeven, kan naar zij zelf toegeeft, door later bevindingen nog gewijzigd worden. De beschouwingen die R.C. Béraud aan deze begripsomschrijving wijdt in zijn artikel «Les mesures d'effet équivalent au sens des articles 30 et suivants du Traité de Rome» verschenen in Revue trimestrielle de droit européen, 1968, nr. 2, tonen dit overigens aan.

De Kommissie erkent eveneens dat het uiteindelijk aan het Hof van Justitie toekomt om in deze een uitspraak te doen.

Dat het voor de hand ligt dat dit begrip vatbaar is voor uitlegging moge ook worden afgeleid uit het feit dat het Hof van Justitie reeds een uitlegging gaf aan het begrip «heffing van gelijke werking als in- en uitvoerrechten» welke in de artikelen 9 en 12 van het EEG-verdrag voorkomt (zie arrest in de gevoegde zaken 2 en 3/62, EEG-Kommissie tegen het Groothertogdom Luxemburg en het Koninkrijk België). Aldus mag men grif toegeven dat het Hof, mutatis mutandis, een juridische bepaling van het begrip, maatregel van gelijke werking als kwantitatieve beperkingen» kan geven.

3. Wat de op grond van art. 177 aan het Hof van Justitie toegekende bevoegdheid betreft steunt de rechtbank in hoofdzaak op de jurisprudentie van het Hof om het verzoek af te wijzen. De rechtbank neemt echter alleen de hoofdbeginselen over welke inzake bevoegdheid in deze jurisprudentie voorkomen en volgt diezelfde jurisprudentie niet waar zij de grenzen van die bevoegdheid heeft weten vast te leggen. Zoniet had de rechtbank kunnen vaststellen dat een prejudiciële vraag ongetwijfeld met goed resultaat aan het Hof had kunnen voorgelegd worden.

BOEKBESPREKING

Het juridisch statuut van de vreemdeling in België.

XXIe Interuniversitair Rechtscongres, Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij, 1969, 313 p., B.F. 520,—.

Het 21e interuniversitair rechtscongres dat op 14-15 februari 1969 te Leuven plaats vond, behandelde als thema: « Het juridisch statuut van de vreemdeling in België ».

De actualiteit van dit onderwerp ligt voor de hand wanneer men bedenkt dat in ons land ongeveer 800.000 inwoners — hetzij 1/10 van de bevolking — vreemdelingen zijn. Zowat 200.000 zijn werknemers en ingeschakeld in het Belgisch productieproces; zij leven hier met hun (vrij grote) gezinnen en integreren zich meestal moeilijk in de Belgische samenleving. Welk hun persoonlijk en politiek statuut is in dit land dat hun arbeid verschaft, welke maatregelen tegen hen kunnen getroffen worden, op welke bescherming zij zich kunnen beroepen, welke hun situatie is als zelfstandig werknemer of als werknemer in dienstverband, enz.,, ontgaat hun geheel en is ook de meeste juristen niet volledig bekend.

Deze problematiek heeft de organisatoren van het 21e interuniversitair rechtscongres getroffen en, zoals Prof. L.P. Suetens, promotor van het congres, in zijn voorwoord tot het voorliggende boek zegt, getuigt het, « op een ogenblik waarop in vele middens, en zelfs tot in universitaire kringen, aan de studenten het verwijt wordt gericht dat zij slechts tot een neerhalende contestatie zouden bekwaam zijn », van een sociale bewogenheid en openheid voor reële, objectieve noden, die duidelijk « een concreet bewijs te meer van het tegendeel zijn ». En wat meer is, de manier waarop zij — zij het dan louter op juridisch vlak — gepoogd hebben om op wetenschappelijke wijze de rechtspositie van de vreemdeling uit te diepen, tekent tevens de ernst van hun jonge opzet.

« Het juridisch statuut van de vreemdeling in België » omvat de preadviezen die door de studenten zelf, als inleiding op de discussievergaderingen in de verschillende secties, werden opgesteld. Het belicht een achttal facetten van de rechtspositie van de vreemdeling in België.

In onze huidige moderne wetgevingen treft men meestal negatieve omschrijvingen van het begrip « vreemdeling » aan: « is vreemdeling hij die niet staatsburger is of hij die niet de nationaliteit bezit van het land waarin hij als vreemdeling beschouwd wordt ».

In een « Historische inleiding », wijzen Mia Declercq en en Philippe van den Hove erop hoe de vreemdeling steeds deze is geweest die buiten de kleinere of grotere stads- of staatsgemeenschap stond, aan zeer diverse statuten was onderworpen en, naargelang van de concrete gemeenschap, het voorwerp was van verregaande xenofobie of gulle gastvrijheid. Meer uitgebreid behandelen zij het statuut van de vreemdeling in België vanaf de 13e eeuw, o.m. m.b.t. het genot van de burgerlijke en politieke rechten; zij wijzen in dit verband op de bevoorrechte situatie van sommige vreemdelingen, zoals de kooplieden en de diplomatieke agenten.

Lieven Lambrecht en Prosper van Helmont vatten hierop de eigenlijke studie van de rechtspositie van de vreemdeling aan en geven een uitvoerig en duidelijk overzicht van de mogelijke toepassingen van de wet op de vreemdelingenpolitie. Zij besteden vooral aandacht aan een nauwkeurige begripsomschrijving van de in de wet gebruikte terminologie en bespreken zeer gedetailleerd de voorwaarden van binnenkomst en terugdrijving, verblijf en terugwijzing, vestiging en uitzetting. Tot slot onderzoeken zij het toezicht van de rechterlijke macht, meer

bepaald van de Raad van State, m.b.t. deze maatregelen tot verwijdering van het grondgebied, en opteren in concreto voor het invoeren van een procedure in kortgeding voor de Raad van State.

In het tweede referaat over de « Burgerlijke rechten van de vreemdelingen » stellen de auteurs, Jan Ingelbrecht, Anton Claessens en Eddy Leclair, voorop dat het recht op vrijheid van migratie voorwaarde is tot het uitoefenen van alle of bepaalde burgerlijke rechten. Wat het genot van burgerlijke rechten betreft, stellen zij vast dat in de 20e eeuw het naar elkaar toegroeien van de volkeren en de waardering van de menselijke persoonlijkheid geleid hebben tot een ruime interpretatie van het begrip « natuurlijke rechten » en aldus, behoudens in enkele uitzonderlijke gevallen, zoals de cautio iudicatum solvi, in grote mate een gelijkgeschakeling van vreemdelingen en staatsonderhorigen hebben bewerkstelligd.

Het toekennen aan de vreemdelingen van de politieke rechten o.m. het kiesrecht en de toegang tot de openbare ambten, en van de publieke rechten, met name de grondwettelijke rechten en vrijheden stuit, aldus de auteurs, nog steeds op het verlangen van de Belgische Staat om voor alles eigen belangen veilig te stellen, zodat aan de vreemdelingen alleen de meest fundamentele rechten niet ontnomen worden.

Bruno Van Dorpe en Paul van den Hove behandelen in het 'Asielrecht' een meer bijzondere categorie van vreemdelingen, nl. de vluchtelingen. Op grond van verscheidene internationale conventies en overeenkomsten enerzijds en van de Belgische wetgeving anderzijds, geven zij een nauwkeurige omschrijving van het begrip vluchteling en van de voorwaarden tot erkenning als vluchteling. Zij onderzoeken dit statuut o.m. in verband met de terugdrijving, de uitzetting en het niet-territoriaal asiel en stellen tot besluit de vraag naar de wenselijkheid van het invoeren van een grondwettelijke bescherming van een subjeetief asielrecht.

Georges Thuysbaert en Eddy Van Camp bespreken vanuit een verschillend oogpunt het recht van de vreemdeling op bescherming vanwege de (Belgische) staat waarin hij zich bevindt, nl. de uitlevering en de diplomatieke bescherming. De uitlevering bestaat in het overleveren van een strafrechtelijk veroordeelde of vervolgte door de staat op wiens grondgebied hij zich bevindt aan een andere staat, opdat deze hem zou vonnissen of de reeds opgelegde straf zou ten uitvoerleggen.

Zij onderzoeken welke personen in welke voorwaarden en om welke feiten en veroordelingen kunnen uitgeleverd worden en merken hierbij op dat de eis tot uitlevering alleen ontvankelijk is in geval van de dubbele strafbaarstelling van het feit in België en in het land van herkomst, in geval de rechtsmachten van de verzoekende staat bevoegd zijn om kennis te nemen van het misdrijf, en voor zover de strafvordering en de straf niet verjaard zijn.

De diplomatieke bescherming is de handeling waardoor een regering de aanspraken van zijn eigen onderdanen ten opzichte van een vreemde regering overneemt en deze als de hare doet gelden op het internationaal vlak.

E. Van Camp analyseert op overzichtelijke wijze de voorwaarden welke gesteld worden voor de uitoefening van de diplomatieke bescherming of voor de uitsluiting van dit rechtsmiddel en benadrukt het facultatief en eigenmachtig optreden van de Staat.

Monie Van Look en Guido Vernailen beginnen hun referaat over « de vreemde werknemer in België » met dit probleem historisch te situeren in het ruimere kader van de belangrijkste verdragen i.v.m. migratie van vreemde werknemers. Zij stellen vast dat in België door het be-

krachtigen van het E.E.G.-verdrag en de E.E.G.-verordeningen wat de voorwaarden voor tewerkstelling betreft, een onderscheid gemaakt wordt tussen de vreemdelingen-onderdanen van E.E.G.-landen en de vreemdelingen-onderdanen van niet E.E.G.-landen. Zij verwijzen naar het E.E.G.-verdrag en verordeningen die de voorwaarden tot vrij verkeer en sociale integratie voor de onderdanen van de E.E.G.-landen voorzien. De niet-onderdanen van de E.E.G.-landen genieten deze voordelen niet wat voor hen sociale implicaties meebrengt m.b.t. verplaatsing en verblijf, huisvesting en gezinshereniging, de sociale zekerheid, de syndicale rechten en de sociale integratie.

Andere problemen rijzen in verband met de vrije vestiging van zelfstandigen. Hans van Houtte en Vera van Poppel bespreken eerst de Belgische wetgeving en de internationale, bilaterale of multilaterale verdragen ter zake om vervolgens uitgebreid de regeling van het E.E.G.-verdrag te bestuderen. Zij bestuderen achtereenvolgens : het vestigingsbegrip en het zakelijk toepassingsgebied van het recht van vestiging, de wijze waarop en de middelen waarmee de vestigingsvrijheid zal verwezenlijkt worden, het personeel toepassingsgebied en de subjectieve rechten uit het vestigingsrecht, de diensten en de uitwerking in algemene programma's en richtlijnen.

In een laatste bijdrage brengen Guido De Maere en Herman Cousy verschillende gegevens van nationaal en internationaal fiscaal recht bijeen om aldus de fiscale situatie van de vreemdeling in België te kunnen schetsen. In een eerste deel van hun studie onderzoeken zij de algemene beginselen van de territoriale en personele toepassingsfeer van de fiscale wet, zoals die te vinden zijn in het nationaal en internationaal recht. Het tweede deel wijden zij aan een onderzoek naar het geldend Belgisch positief recht en een afbakening van zijn toepassingsfeer. In het derde deel handelen zij over wat zij als « afwijkend recht » bestempelen, nl. de verdragen door België afgesloten met het doel de internationale dubbele belasting te vermijden.

Al deze preadviezen zijn uitsluitend het werk van studenten. Het is niet de eerste maal dat de studenten van de Nederlandse Faculteit der Rechtsgeleerdheid te Leuven erin slagen een publicatie van een dergelijk wetenschappelijk niveau te verwezenlijken ; in 1966 werd inderdaad, onder leiding van Prof. R. Blanpain, « De werkstaking in de welvaartstaat » gepubliceerd.

Het werk, dat thans voorligt biedt aan de lezer een in ruime mate volledig overzicht van de status quaestionis i.v.m. de rechtspositie van de vreemdeling en menig jurist zal in dit werk een waardevol referentie-instrument ontdekken. Het grote winstpunt van dit boek is dat hier, in één bundel, de voornaamste facetten van deze problematiek samen zijn behandeld.

Dat deze publicatie ook technisch met behulp van studenten en in één maand tijd gerealiseerd moest worden, verklaart dat in de tekst enkele spijtige drukfouten en « Schönheitsfehlern » zijn geslopen. Dat is toch wel een minimum van kritiek die t.a.v. deze merkwaaardige weten-

schappelijke prestatie van jonge studerende kan aangebracht worden.

S. Swartenbroux — Vanderhaegen

TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie : jg. 1968 - nr. december :

Wetgeving.

De Gemeente : jg. 1969 - nr. 2 :

Jaarlijkse Algemene Vergaderingen van de Vereniging van Belgische Steden en Gemeenten en van haar afdeling « Openbare Onderstand » (vervolg). — Probleem van de federaties van gemeenten of districten. — Maes R., Parlementaire kroniek.

Nederlands Juristenblad : jg. 1969 - nr. 11 :

M. L. Prakke, Het rechterlijk toetsingsrecht van wet aan grondwet. — Opmerkingen en mededelingen : W. W. Feith, West-Iran ; Periculum in Mora. — J. G. Arnold, Vervoer van bijzonder gevaarlijke stoffen en art. 6.3.16 van het ontwerp nieuw B.W.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie : jg. 1969 - nr. 5032 :

Scholten G. J., Anticiperende interpretatie, een nieuwe interpretatie-methode (II, slot).

Arbitrale Rechtspraak : jg. 1968 - nr. 571 :

Drion H., Strijd met openbare orde of dwingend recht.

Revue de Droit Intellectuel, L'Ingénieur-Conseil : jg. 1969 - nr. 1 :

Demaret P., Techniques modernes de reproduction graphique et droit d'auteur.

Journal des Tribunaux : jg. 1969 - nr. 4651 :

Flamme M. A., Le droit administratif à l'épreuve de la doctrine.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"